

Pesticiden in snoepgroente wintertest

Pesticide Action Network Netherlands

14 maart 2026

Auteur: Sjoerd van de Wouw

Met medewerking van: Margriet Mantingh

Foto's: PAN-NL, tenzij anders vermeld

Onderzoeksrapport: Pesticiden in snoepgroente, Wintertest 2026 Kinderen door supermarkten niet gespaard

Disclaimer

Voor dit rapport zijn de interpretaties, beoordelingen, adviezen en conclusies gebaseerd op beschikbare informatie uit assessment reports van de European Food Safety Authority (EFSA), Ctgb Toelatingendatabank, databases zoals de Pesticide Property Database (PPDB) van de University of Hertfordshire. Veel informatie in databases is aangeleverd door de industrie. Tevens hebben we gebruik gemaakt van onafhankelijke wetenschappelijke bronnen. Indien daarvan gebruik werd gemaakt, is een verwijzing opgenomen naar de bron van die informatie. Van veel bestrijdingsmiddelen is informatie echter schaars en niet zelden tegenstrijdig. Wij kunnen daarom niet in alle gevallen instaan voor de juistheid van deze informatie.

Kijk voor vervuiling van groente en fruit in onze [PesticidenEetwijzer](#)

Ondersteun het werk van de Stichting PAN-NL met [een donatie of word donateur](#)

IBAN: NL02TRIO00788940287

t.n.v. Stichting Pesticide Action Network Netherlands

PAN-NL heeft ANBI status

pan.netherlands@gmail.com

INHOUDSOPGAVE

INHOUDSOPGAVE	3
SAMENVATTING	4
PFAS-PESTICIDEN EN ANDERE ZORGWEKKENDE STOFFEN	4
KANDIDATEN VOOR VERVANGING	5
AANZIENLIJK MEER RESIDUEN DAN IN DE ZOMERTEST	5
NEDERLANDSE VERSUS SNOEPGROENTE VAN ELDERS	5
WETGEVING: EXTRA BESCHERMING VOOR KINDERPRODUCTEN NODIG	6
ADVIES AAN OUDERS	6
1 INLEIDING	7
1.1 HET BELEID VAN SUPERMARKTEN ROND PESTICIDEN	7
1.2 ACHTERGROND EN MARKETING VAN SNOEPGROENTE	8
1.3 PESTICIDENWETGEVING IN MIDDELPUNT BELANGSTELLING.....	10
1.4 WETGEVING SPECIFIEK VOOR PRODUCTEN BESTEMD VOOR BABY'S EN PEUTERS	12
2 HET ONDERZOEK	15
2.1 WIJZE VAN BEMONSTERING.....	15
2.2 HET LABORATORIUMONDERZOEK	15
3 DE ONDERZOEKSRESULTATEN	16
3.1 ONDERZOEKSRESULTATEN ALBERT HEIJN	16
3.2 ONDERZOEKSRESULTATEN JUMBO	17
3.3 ONDERZOEKSRESULTATEN LIDL	18
3.4 ONDERZOEKSRESULTATEN PLUS.....	19
3.5 ONDERZOEKSRESULTATEN ALDI	20
4 DE RISICO'S VAN DE GEVONDEN PESTICIDEN	21
4.2 MEEST ZORGWEKKENDE GEVONDEN PESTICIDEN	31
4.3 ANDERE BEVINDINGEN	35
5 DISCUSSIE EN CONCLUSIES	36
5.1 VEEL MEER RESIDUEN DAN IN ZOMERTEST	36
5.2 NEDERLANDSE HERKOMST VEEL MINDER VERVUID	36
5.3 GEVONDEN STOFFEN ZORGWEKKEND	37
5.4 BABY- EN PEUTERNORM	38
5.5 EET GROENTE!.....	38
6 ADVIEZEN	39
6.1 ADVIES AAN DE CONSUMENT	39
6.2 ADVIES AAN DE SUPERMARKTEN.....	39
6.3 ADVIES AAN DE AGRARISCHE SECTOR.....	40
6.4 ADVIES AAN DE OVERHEID.....	40
BIJLAGE 1.....	42
LABORATORIUMUITSLAG PRODUCTEN MET PESTICIDEN	42
AFKORTINGENLIJST.....	45

SAMENVATTING

Pesticide Action Network Netherlands (PAN-NL) voerde een steekproef uit naar pesticidenresten (residuen) in snoepgroente. In 20 geteste snoepgroenten van de 5 grootste supermarkten zijn 17 verschillende soorten pesticiden gevonden. Hiervan zijn 4 pesticiden geclassificeerd als PFAS-pesticide, 2 als hormoonverstorend, 1 stof is verdacht reprotoxisch en 1 stof is verdacht kankerverwekkend. 4 van deze stoffen zijn tevens geclassificeerd als 'kandidaten voor vervanging'.

Als de pesticidenresiduen in potjes peutervoeding zouden zijn gevonden dan hadden 11 van de 20 geteste snoepgroenten uit de handel genomen moeten worden wegens overschrijding van de maximale residulimiet voor verpakte voeding voor kinderen tot 4 jaar. Voor verse voeding - zoals snoepgroente - geldt deze norm echter niet, ook niet als dit producten betreft die veel gegeten worden door jonge kinderen. Dit onlogische onderscheid is PAN-NL een doorn in het oog. Een pesticide wordt namelijk niet ineens minder schadelijk als het in een verse tomaat zit dan als het in een tomatenhapje zit in een potje voor peuters.

In 9 van de 20 snoepgroenten werden geen pesticidenresiduen gevonden. Het betrof alle snackwortels, 3 van de 5 snoepkomkommers en 1 snoeppaprika.

PFAS-pesticiden en andere zorgwekkende stoffen

Op 7 van de 20 geteste snoepgroenten werden resten van PFAS-pesticiden aangetroffen, waarvan op de snacktomaten en de snackpaprika's van Aldi en de snoeptomaten van Plus zelfs ieder 2 soorten PFAS. De andere producten met PFAS waren de snoeptomaten van Albert Heijn, de snoeppaprika en snoeptomaten van Lidl en de snoepkomkommers van Plus. De PFAS-pesticiden betroffen fludioxonil, sulfoxaflor, trifloxystrobin en fluopyram. Fludioxonil is tevens hormoonverstorend en een kandidaat voor vervanging.

Er werden op 6 van de 20 snoepgroenten resten van hormoonverstorende pesticiden aangetroffen. Ook hier gold weer dat de snacktomaten van de Aldi 2 soorten hormoonverstorende stoffen bevatte. De andere producten met hormoonverstorende stoffen betroffen de snoep-paprika en snoeptomaten van Lidl, de snoeptomaten en snoepkomkommers van Plus en de snacktomaten van Jumbo. Het betroffen 2 soorten hormoonverstorende stoffen: fludioxonil en cyprodinil.

Op de snoeptomaten van Plus werd tebuconazol aangetroffen. Deze stof is geclassificeerd als R2. R2 betekent verdacht van verstoring van de ontwikkeling (reprotoxisch), dus risicovol voor het ongeboren of jonge leven. Op de snoeptomaten van Albert Heijn en Aldi, de snoep-paprika's van Lidl en de snoepkomkommers van Plus werd difenoconazole aangetroffen. Dit is een stof die verdacht kankerverwekkend is.

Kinderen zijn extra gevoelig voor pesticidenresiduen omdat hun lichaam, met name hersenen, hormoonstelsel, immuunsysteem en voortplantingsorganen nog in volle ontwikkeling

zijn. Deze stoffen horen dan ook zeker niet thuis in producten die veel gegeten worden door jonge kinderen.

Kandidaten voor Vervanging

Er werden 4 kandidaten voor vervanging gevonden: fludioxonil, cyprodinil, difenoconazole en tebuconazol.

Kandidaten voor vervanging is een groep pesticiden die op één of meerdere gebieden zo risicovol zijn dat ze van de Europese Commissie zo snel mogelijk vervangen moeten worden als er een alternatief beschikbaar is. Dit kan zijn op het gebied van schadelijkheid voor het milieu of menselijke gezondheid of beiden.

Aanzienlijk meer residuen dan in de zomertest

Eenzelfde test met 20 snoepgroenten deden we in de zomer van 2025. Waar we de vorige keer in deze zomertest nog spraken van een 'positieve meevaller' met 16 van de 20 snoepgroenten zonder pesticiden, kan dat nu niet gezegd worden. Nu zijn 9 van de 20 producten zonder pesticidenresten. Destijds werd op de 20 producten gemiddeld ongeveer een halve (0,45) pesticide per product gevonden. Nu zijn dat er gemiddeld bijna 2 (1,9). Dat is meer dan 4 keer zoveel.

Dat verschil wordt vooral veroorzaakt doordat in de zomertest alle snoeptomaten schoon bleken en nu juist allemaal besmet met gemiddeld 4,4 soorten pesticiden. Bij paprika en komkommer was ook een toename in aantal gevonden pesticiden maar wel veel minder dan bij tomaten. De licht geschrapte wortels blijken allemaal schoon,

Nederlandse versus snoepgroente van elders

Omdat in de zomertest alle 20 producten uit Nederland kwamen en nu 11 van de 20 producten uit het buitenland, kon een vergelijking naar land van herkomst worden gemaakt. Hoewel er een aantal mitsen en maren waren waardoor geen goede eenduidige vergelijking gemaakt kon worden, was wel duidelijk dat zowel het aantal gevonden pesticiden, gehalte en aantal gevonden pesticiden met gevarenclassificatie, aanzienlijk lager was in de producten uit Nederland dan de producten uit het buitenland. 8 Van de 9 Nederlandse geteste snoepgroenten waren schoon, tegenover 1 van de 11 producten uit het buitenland. Ditzelfde beeld ontstaat bij vergelijking van de onderzoeksresultaten van de NVWA naar tomaten, komkommers en paprika's.¹ Als andere groente en fruit wordt bekeken, is het beeld diffuus en komen Nederlandse groente en fruit er niet persé schoner uit. Zo vindt de NVWA in wortels van Nederlandse herkomst gemiddeld meer resten van pesticiden dan wortels uit het buitenland.

¹ <https://www.nvwa.nl/onderwerpen/voedselveiligheid/residuen-van-bestrijdingsmiddelen-in-levensmiddelen/inspectieresultaten>

Wetgeving: extra bescherming voor kinderproducten nodig

In de RICHTLIJN 2006/125/EG zijn regels gesteld met betrekking tot voeding voor zuigelingen en peuters tot 4 jaar. Met betrekking tot de residulimieten voor pesticiden zijn er extra lage limieten voor deze jonge kinderen omdat, zo staat in de wet aangegeven *“op basis van de twee adviezen van het Wetenschappelijk Comité voor de menselijke voeding van 19 september 1997 en 4 juni 1998 twijfel is gerezen over de adequaatheid van de bestaande waarden voor de aanvaardbare dagelijkse inname, hierna „ADI” genoemd, van bestrijdingsmiddelen en residuen van bestrijdingsmiddelen, met het oog op de bescherming van de gezondheid van zuigelingen en peuters.”* Er geldt sindsdien voor verpakte baby- en peutervoeding² een residulimiet van 0,01 mg/kg. Dit komt in de praktijk neer op gebruik van onbespoten producten omdat bij het gebruik van pesticiden deze limiet al snel wordt overschreden.

Voor niet verpakte voeding of andere door kinderen veel gegeten producten, geldt deze norm niet. Voor snoepgroente geldt deze norm dus helaas ook niet. PAN-NL wil met deze steekproef in kaart brengen hoe groot dit probleem is en de onlogisch keus om de norm niet voor alle kinderproducten te laten gelden, aan de kaak stellen. PAN-NL wil dat supermarkten producten die veel gegeten worden door kinderen biologisch aanbiedt zodat aan de geest van de Europese wetgeving wordt voldaan.

Advies aan ouders

Wat PAN-NL niet wil is dat kinderen minder groente gaan eten. Die zijn namelijk noodzakelijk voor de gezondheid en kinderen eten er al te weinig van. Minder groente eten is dus geen goed idee. Vaker biologisch eten of de meest vervuilde groente vervuilen voor minder vervuilde groente, zeker voor kinderen en zwangeren (ongeboren kind), is wel aan te bevelen.

² In de wetgeving wordt gesproken over babyvoeding maar dit betreft voeding voor kinderen tot en met 3 jaar (tot 4 jaar) en betreft dus ook voeding voor peuters.

1 INLEIDING

1.1 Het beleid van supermarkten rond pesticiden

Het onderwerp pesticiden leeft onder consumenten. Uit Europees onderzoek³ blijkt dat 39% van de Europeanen zich zorgen maakt over pesticiden in hun eten, waarmee het voor consumenten het voedselonderwerp is waar men zich het meest zorgen over maakt, meer nog dan antibiotica, hormonen, additieven en microplastics. Supermarkten zijn zich hiervan bewust en hebben hier in toenemende mate aandacht voor.

Afgelopen najaar gaven supermarkten aan PAN-NL aan welke bovenwettelijke maatregelen zij namen en alle grote ketens konden wel één of meerdere maatregelen benoemen. De maatregelen waren divers. Zo hanteren diverse supermarkten een verlaagde maximale residu limiet (MRL), worden bij cocktails van pesticiden grenzen gesteld aan de som van deze pesticiden, mogen soms maximaal een bepaald aantal verschillende pesticiden op één product zitten ('cocktail') en hanteren supermarkten soms een zwarte lijst voor bepaalde pesticiden die wettelijk nog wel zijn toegestaan. Of en hoe deze bovenwettelijke eisen worden gecontroleerd en gesanctioneerd is niet altijd duidelijk.

Hebben de maatregelen ook effect? PAN-NL deed afgelopen najaar een steekproef rond de door veel supermarkten gestelde eis dat maximaal 3 tot 5 soorten pesticiden per stuk fruit of groente mogen worden gevonden.⁴ Uit de steekproef bleek dat er geen duidelijk verschil was tussen supermarkten die daar wel of geen beleid op voeren. Bij alle supermarkten werden regelmatig meer dan 5 soorten pesticiden gevonden. De maatregelen lijken meer een ratjetoe aan adhoc maatregelen om de betrokkenheid van de supermarkt te tonen en zich te kunnen verdedigen tegen de kritiek, dan dat er een weloverwogen beleid achter schuilgaat waarmee de natuur of volksgezondheid echt geholpen zijn.

³ https://www.efsa.europa.eu/sites/default/files/2025-09/2025%20EB%20103.3%20EFSA%20Report_vfinal.pdf Specifiek in Nederland waren er grotere zorgen over microplastics (48%).

⁴ <https://www.pan-netherlands.org/supermarkten-nemen-maatregelen-tegen-pesticiden-maar-helpt-het/>

1.2 Achtergrond en marketing van snoepgroente

Al lange tijd vliegen de adviezen om kinderen gezonder te laten eten je om de oren. Dat is ook nodig want ze eten bijvoorbeeld veel te weinig groente. Zo bleek onder andere al uit de Voedselconsumptiepeiling 2005-2006 van het RIVM⁵ dat slechts 19% van de 2-3-jarigen de minimaal aanbevolen dagelijkse hoeveelheid groente van 50 gram haalde. De geadviseerde bovengrens (100 g per dag) werd destijds zelfs door geen van deze kinderen gehaald. Er werd dan ook geadviseerd om onder andere de consumptie van groente als tussendoortje te stimuleren.⁶

Rond die tijd brachten supermarkten – waarschijnlijk niet toevallig - ‘snoepgroenten’ op de markt. Het zijn de kleine varianten van de meest populaire groente bij kinderen⁷:

Figuur 2: Plus aug. 2025

Figuur 1: Albert Heijn, februari 2026

vruchtgroenten als tomaten en komkommers, paprika's of wortel. Vaak werd het voor kinderen extra aantrekkelijk verkocht zoals in heuse snoepzakken of met kindercartoons erop. Het werd een succes. Alle supermarkten verkopen tegenwoordig meerdere varianten snoep- of snackgroenten. Een supermarkt als Albert Heijn heeft 25 varianten met onder andere tomaat, komkommer, wortel, paprika, radijs, bleekselderij, een weekpakket, een budgetpakket en biologische varianten.⁸

Ondertussen is ook in meerdere afspraken door de supermarkten beloofd om gezonder eten te stimuleren, zoals in het Convenant Gezond Gewicht, het Akkoord Verbetering Productsamenstelling⁹ en in het Preventieakkoord¹⁰.

Je ziet dat de marketing van snoepgroente nog steeds vaak op kinderen is gericht door bijvoorbeeld afbeeldingen met kinderen of een stripfiguurtje. Dat geven de supermarkten zelf

⁵ <https://www.rivm.nl/voedselconsumptiepeiling/overzicht-voedselconsumptiepeilingen/vcp-jonge-kinderen-2005-2006> Ondertussen lijkt de situatie wel verbeterd: pakweg de helft van de peuters eet volgens de meest recente voedselconsumptiepeiling niet de aanbevolen hoeveelheid groente (75 gr/dag) en een kwart van de peuters eet zelfs onder de absolute ondergrens van 50 gr groente per dag. <https://www.wateetnederland.nl/documenten/consumptie-van-voedingsmiddelengroepen-binnen-en-buiten-schijf-van-vijf-VCP-2019-2021>

⁶ <https://www.rivm.nl/bibliotheek/rapporten/350070001.pdf> Pagina 53

⁷ <https://www.rivm.nl/bibliotheek/rapporten/350070001.pdf> en https://www.rivm.nl/sites/default/files/2018-11/memo_06a_groente_kinderen_2017-12-14.pdf

⁸ <https://www.ah.nl/producten/5159/snoepgroente>

⁹ <https://www.akkoordverbeteringproductsamenstelling.nl/>

¹⁰ <https://www.vzinfo.nl/preventie/preventieakkoord>

ook trots aan.¹¹ Ook afgelopen jaar werden na de zomervakantie, toen kinderen weer naar school of peuteropvang gingen, de snoepgroente in de aanbieding gedaan bij veel supermarkten.

Ook in de wereld van de voedingsadviezen zijn snoepgroenten inmiddels sterk omarmd. De adviezen om je kindje snoepgroente te geven, vliegen je als jonge ouder om de oren, zoals door het Voedingscentrum¹².

Het Voedingscentrum noemt snackgroente samen met fruit 'de beste keuze voor tussendoor' voor je dreumes of peuter.¹³ Het serveren van kant-en-klare snackgroenten aan je kids is een fluitje van een cent, zegt *I am a foodie*.¹⁴ Maak voor je kinderen leuke Kerstboompjes of auto's van snoepgroente, roept Mamalifestyle.¹⁵

De beste keus voor dreumes of peuter, roept het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG).¹⁶ 'Gezonde tussendoortjes voor je uk? Denk aan snoeptomaatjes', stelt Nutricia.¹⁷ Zelfs het snijden van snoeptomaatjes is al een gezonde gewoonte voor peuters, stelt Jaimy's Kitchen.¹⁸

En die grote aandacht voor snoepgroente voor kinderen is ook niet onterecht natuurlijk want het is gezond om veel groente en fruit te eten. Er zitten belangrijke vitaminen en mineralen in die noodzakelijk zijn, zeker voor kinderen in de groei.

Gezond tussendoor

Geef tussen de maaltijden door bijvoorbeeld een van onderstaande producten:

Figuur 4: Magazine Voedingscentrum over gezond eten voor dreumes en peuter: alle snoepgroente worden aangeprezen.

Figuur 3: Voorpagina magazine Voedingscentrum voor gezond eten voor dreumes en peuter: kind eet snoepkomkommer

¹¹ <https://www.cbl.nl/doorrekening-nationaal-preventieakkoord-supermarkten-volop-bezig-met-uitvoering> Over kindermarketing: "Wel is dit soort marketing te vinden op de gezondere producten, zoals snoepgroenten."

¹² <https://webshop.voedingscentrum.nl/producten/zwanger-en-kind/dreumes-en-peuter/>

¹³ <https://www.voedingscentrum.nl/nl/zwanger-en-kind/dreumes-en-peuter/wat-kan-ik-tussendoor-geven.aspx>

¹⁴ <https://www.iamafoodie.nl/meer-groenten-eten-voor-kids-snackgroenten/>

¹⁵ <https://mamalifestyle.nl/2022/12/leuke-ideeen-voor-snoepgroente-bij-het-kerstdiner-voor-kinderen/>

¹⁶ <https://www.cjg043.nl/hoeveel-en-welke-tussendoortjes-zijn-gezond-voor-je-dreumes-of-peuter/>

¹⁷ <https://www.nutriciavoorjou.nl/peuter/voeding/lekker-voor-tussendoor.html>

¹⁸ <https://jaimyskitchen.nl/inspiratie/hoe-laait-ik-mijn-kind-of-peuter-groenten-eten>

1.3 Pesticidenwetgeving in middelpunt belangstelling

Er is de laatste tijd veel te doen over pesticiden, en niet onterecht. Het aantal insecten is dramatisch afgenomen, met tientallen procenten¹⁹. De biodiversiteit holt achteruit²⁰.

Bij bijna alle Nederlanders is de hoeveelheid industriële PFAS in hun bloed hoger dan de gezondheidkundige grenswaarde, bleek recent²¹. Naast deze industriële PFAS is PFAS ook een ingrediënt van veelgebruikte pesticiden in de groente- en fruitteelt en belandt zo ook op ons bord. Zo zitten er in de winkel op de meeste aardbeien, kropsla en druiven residuen van PFAS-pesticiden²².

Ook is er momenteel gelukkig veel aandacht voor het pesticidenbeleid, zoals voor de normen uit de voor de normen uit de Kaderrichtlijn Water die met de huidige vervuiling van ons water met onder meer pesticiden, duidelijk niet gehaald worden. In vrijwel alle oppervlaktewater-winningen en in een deel van de grondwater-winningen worden bestrijdingsmiddelen boven de norm aangetroffen. Daarnaast vinden we op steeds meer plekken in het grondwater bestrijdingsmiddelen²³.

In een rechtszaak van omwonenden tegen een lelieteler concludeerde de rechter onlangs²⁴ dat er *“gedurende de toelatingsprocedure van de door de teler te gebruiken middelen geen onderzoek <is> verricht naar risico’s op neurodegeneratieve ziektes die op latere leeftijd optreden, zoals de ziekte van Parkinson. Ook is er geen onderzoek gedaan naar risico’s op ontwikkelingsstoornissen voor jonge en ongeboorte kinderen. De te gebruiken middelen leveren echter wel een potentieel gevaar op voor het ontstaan van deze aandoeningen. < > Er blijkt in Nederland geen wettelijke verplichting voor landbouwers om in de nabijheid van kwetsbare groepen, zoals kinderen, het gebruik van pesticiden te minimaliseren of volledig achterwege te laten.”*.

Ook moest de toelatingsinstantie Ctgb onlangs zijn procedure aanpassen na meerdere uitspraken van het Europees Hof, die gebreken in de toelatingstoets constateerden²⁵. Zo nam het Ctgb niet de meest recente inzichten mee in haar toetsing van het risico van pesticiden en moet de toetsing van pesticiden in het algemeen en zoals in deze rechtszaak met betrekking tot hormoonverstoring, strenger. Ook de toegelaten PFAS-pesticiden gaat zij opnieuw versneld beoordelen omdat er na toelating twijfels zijn ontstaan over de veiligheid, met name

¹⁹ Oa <https://www.naturetoday.com/intl/nl/nature-reports/message?msg=24339> en <https://www.rtl.nl/nieuws/nederland/artikel/4187511/aantal-insecten-nederland-dramatisch-afgenomen>

²⁰ Oa <https://www.clo.nl/indicatoren/nl144003-verlies-natuurlijkheid-in-nederland-europa-en-de-wereld>

²¹ <https://www.rivm.nl/nieuws/eerste-landelijke-onderzoek-naar-pfas-in-bloed>

²² <https://www.pan-netherlands.org/pfas-de-onzichtbare-gast-aan-tafel/>

²³ Oa <https://www.kwrwater.nl/wp-content/uploads/2023/09/factsheet-bestrijdingsmiddelen-2024.pdf>

²⁴ <https://www.rechtspraak.nl/Organisatie-en-contact/Organisatie/Gerechtshoven/Gerechtshof-s-Hertogenbosch/Nieuws/Paginas/Tijdelijk-verbod-op-gebruik-gewasbeschermingsmiddelen-bij-lelieteelt.aspx>

²⁵ <https://www.ctgb.nl/actueel/nieuws/2024/07/30/ctgb-past-werkwijze-aan-na-uitspraak-europees-hof#:~:text=Het%20Ctgb%20gaat%20zijn%20werkwijze%20op%20onderdelen%20aanpassen.interpretatie%20van%20enkele%20bepalingen%20uit%20de%20Europese%20gewasbeschermingsmiddelenverordening.>

voor wat betreft drinkwatervervuiling²⁶ en ook ophoping in voedsel vormt een risico²⁷. Vorige maand nog werd het Ctgb op de vingers getikt door de rechter omdat zij bij een toelating van een pesticide de risico's niet goed had beoordeeld en niet naar alternatieven voor pesticiden had gekeken.²⁸ Duidelijk is dat de toelatingsinstantie Ctgb er niet goed voor zorgt dat risicovolle pesticiden geen toelating krijgen.

Maar ook zagen we teleurstellende ontwikkelingen, zoals het schrappen van het plan van de Europese Commissie tot halvering van het pesticidengebruik na een felle lobby van de pesticidenindustrie²⁹. Daarna is zelfs een forse versoepeling van de pesticidenwetgeving voorgesteld die binnenkort dreigt te worden ingevoerd.³⁰

²⁶ <https://www.ctgb.nl/actueel/nieuws/2025/12/18/ctgb-gaat-middelen-met-pfas-opnieuw-beoordelen>

²⁷ <https://www.pan-netherlands.org/hoge-concentraties-van-de-forever-chemical-tfa-in-pepernoten-en-alledaagse-graanproducten-in-heel-europa/>

²⁸ <https://www.rechtspraak.nl/organisatie-en-contact/organisatie/college-van-beroep-voor-het-bedrijfsleven/nieuws/toelating-pesticide-wasan-moet-opnieuw-worden-beoordeeld>

²⁹ <https://pointer.kro-ncrv.nl/hoe-rechtse-partijen-en-lobbyisten-de-pesticidenwet-sur-torpedeerden>

³⁰ <https://www.pan-netherlands.org/omnibus-voedsel-en-voederveiligheid-bedreigt-eu-pesticiden-regels/>

1.4 Wetgeving specifiek voor producten bestemd voor baby's en peuters

Voor pesticiden gelden residulimieten met betrekking tot hoeveel van de bespoten pesticiden nog op groente en fruit aanwezig mag zijn, de zogeheten Maximale Residu Limiet (MRL). Deze is mede gebaseerd op de Aanvaardbare Dagelijkse Inname (ADI), de hoeveelheid per pesticide die mensen dagelijks binnen mogen krijgen en het gangbare voedingspatroon van consumenten.

Voor zuigelingen en peuters zijn er echter binnen de wetenschap twijfels of deze limieten wel volstaan³¹. De Europese Commissie verwoordt dit in haar *Richtlijn 2006/123 inzake bewerkte voedingsmiddelen op basis van granen en babyvoeding voor zuigelingen en peuters*³² in overweging 11 als volgt:

“Op basis van de twee adviezen van het Wetenschappelijk Comité voor de menselijke voeding van 19 september 1997 en 4 juni 1998 is twijfel gerezen over de adequaatheid van de bestaande waarden voor de aanvaardbare dagelijkse inname, hierna „ADI” genoemd, van bestrijdingsmiddelen en residuen van bestrijdingsmiddelen, met het oog op de bescherming van de gezondheid van zuigelingen en peuters. Het is derhalve passend voor levensmiddelen voor bijzondere voedingsdoeleinden, bestemd voor zuigelingen en peuters, een zeer lage gemeenschappelijke grenswaarde voor alle bestrijdingsmiddelen vast te stellen in afwachting van een wetenschappelijke studie over en beoordeling van de specifieke relevante stoffen. Deze zeer lage gemeenschappelijke grenswaarde moet worden vastgelegd op 0,01 mg/kg, wat gewoonlijk in de praktijk het minimaal opspoorbare niveau is.”

Figuur 4: Jonge kinderen eten relatief veel ten opzichte van hun gewicht, zijn in volle ontwikkeling en daardoor kwetsbaarder

De babynorm van 0,01 mg/kg verpakt product is dan ook in artikel 7 lid 2 van bovengenoemde richtlijn vastgelegd en later ook overgenomen in artikel 4 lid 2 van de Verordening (EU) 2016/127.³³ Een uitzondering hierop zijn enkele bestrijdingsmiddelen en afbraakproducten van deze middelen die zo schadelijk zijn dat een nog stringenter norm is gesteld.

³¹ Lees bv <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0160412024006652> en <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/35016674/> en [https://www.thelancet.com/journals/laneur/article/PIIS1474-4422\(13\)70278-3/fulltext](https://www.thelancet.com/journals/laneur/article/PIIS1474-4422(13)70278-3/fulltext) en <https://www.researchgate.net/publication/324602070> NORMS FOR PESTICIDES IN WATER AND AGRICULTURAL PRODUCTS A CRITICAL REVIEW

³² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/HTML/?uri=CELEX:32006L0125> In de Verordening (EU) 2016/127 werd dit in overweging 9 nogmaals dunnetjes herhaald. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?uri=CELEX%3A32016R0127>

³³ https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/HTML/?uri=CELEX:32016R0127#ntc6-L_2016025NL.01000101-E0006

Jonge kinderen eten relatief veel ten opzichte van hun gewicht en onder andere hun hersenen, immuunsysteem, voortplantingsstelsel en hormoonstelsel zijn in volle ontwikkeling en daardoor is het risico groter, aldus deze wetenschappers in 1997.³⁴ Ze spraken hun zorg uit over de testen die gedaan worden met ratten om te testen of bepaalde pesticiden risico's opleveren. Deze zouden het risico voor jonge kinderen onvoldoende na kunnen bootsen. Ook schade aan het hormoonstelsel door blootstelling aan pesticiden op jonge leeftijd wordt mogelijk onderschat. Tevens zijn de gangbare pesticidentesten niet altijd adequaat in het vaststellen van schade aan het zenuwstelsel en hersenen door langdurige blootstelling aan lage gehalten gifstoffen. Ook geven de testen niet afdoende duidelijkheid over de gevolgen aan blootstelling van jonge kinderen aan pesticiden op het immuunsysteem. Daarbij speelt dat zij doordat hun organen nog niet volgroeid zijn, risicovolle stoffen deels slechter afbreken of uitscheiden waardoor het sneller ophoopt. Ten slotte geven de wetenschappers aan dat amper tot geen rekening wordt gehouden met de cumulatieve effecten als meerdere soorten pesticiden in een product zitten.

Mede op basis van dit advies is dus de Richtlijn 2006/123 opgesteld. Deze richtlijn geldt voor kinderen van 0 tot en met 3 jaar maar is alleen van toepassing op verpakte bewerkte voeding.³⁵ Verse producten vallen buiten de richtlijn en dus ook buiten de veiligere normen van deze richtlijn. Dat heeft vooral een praktische reden omdat bij verse groente en fruit normaal gesproken geen onderscheidt wordt gemaakt voor welke doelgroep dit is.

Om dit gehalte niet te overschrijden, gebruiken de meeste producenten van verpakte baby- en peutervoeding daarom biologisch geteelde groente, fruit en granen. Verse groente en fruit uit de gangbare teelt voldoen namelijk meestal niet aan deze norm (voor verpakte voeding) van 0,01 mg/kg product.³⁶

Een pesticide-residu op een tomaat heeft echter geen andere schadelijke werking dan een pesticide-residu in een potje babyvoeding met tomaat. Het is even schadelijk voor jonge kinderen. Toch geldt een MRL van 0,01 in verpakte voeding voor jonge kinderen terwijl voor verse producten soms tot wel een MRL van 10 mg/kg geldt, dus 1000 keer meer!

Het zou daarom niet meer dan logisch zijn dat de overheid en de aanbieders van producten die gericht zijn op consumptie door jonge kinderen dezelfde normen (MRL) zouden hanteren als de bovengenoemde Richtlijn voorschrijft.

³⁴ https://food.ec.europa.eu/document/download/5941dd0a-ee44-4479-91be-ba2591fc5831_en?filename=labeling_nutrition-special_opinion_mrl-pesticides-infants_en.pdf en https://food.ec.europa.eu/system/files/2020-12/sci-com_scf_out09_en.pdf

³⁵ Zie artikel 2 van deze richtlijn die bepaalt dat zuigelingen en peuters de leeftijdscategorie van 0 tot 4 jaar betreft.

³⁶ Dit blijkt onder andere uit de inspectieresultaten van de NVWA. <https://www.nvwa.nl/onderwerpen/residuen-van-bestrijdingsmiddelen-in-levensmiddelen/inspectieresultaten>

Door dit niet te doen breekt de overheid met haar eigen basisprincipes. Basis uitgangspunt van de Europese risicobeoordeling, ook bij pesticidenwetgeving, is immers het voorzorgsbeginsel³⁷. Centraal in het voorzorgsbeginsel is dat beschermende maatregelen worden genomen *“wanneer wetenschappelijk bewijs ontoereikend is, geen uitsluitel geeft of onbetrouwbaar is en een voorlopige wetenschappelijke evaluatie uitwijst dat er gegronde redenen zijn om te vrezen dat mogelijk gevaarlijke gevolgen voor het milieu en de gezondheid van mensen, dieren en planten wel eens onverenigbaar met het hoge door de EU gekozen beschermingsniveau zouden kunnen zijn.”*

Nu er - zoals de Europese Commissie zelf aangeeft – *“op basis van de twee adviezen van het Wetenschappelijk Comité voor de menselijke voeding twijfel is gerezen over de adequaatheid van de bestaande waarden voor de aanvaardbare dagelijkse inname < > met het oog op de bescherming van de gezondheid van zuigelingen en peuters”*, zou het voorzorgsbeginsel moeten gelden en kun je niet anders concluderen dan dat vermeden moet worden dat producten, zeker de producten die gericht zijn op kinderen, meer residuen van pesticiden bevat dan de vastgestelde limiet voor verpakte baby- en kleutervoeding.

Deze norm stelt zij dan ook terecht voor verpakte baby- en kleutervoeding maar laat zij onterecht na voor andere producten die gericht zijn en veel geconsumeerd worden door deze jonge en kwetsbare kinderen.

Dat de mogelijke normoverschrijdingen geen ‘kinderspel’ zijn blijkt uit het feit dat een MRL van 0,1 tot zelfs 10 mg/kg voor pesticiden niet ongewoon is en er in dat geval dus 10 tot 1.000 keer zoveel pesticidenresiduen op niet verpakte baby- en peutervoeding mogen zitten dan wat de Europese Commissie uit gezondheidsoverweging nog acceptabel vindt voor (verpakte) babyvoeding.

³⁷ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/nl/ip_00_96

2 HET ONDERZOEK

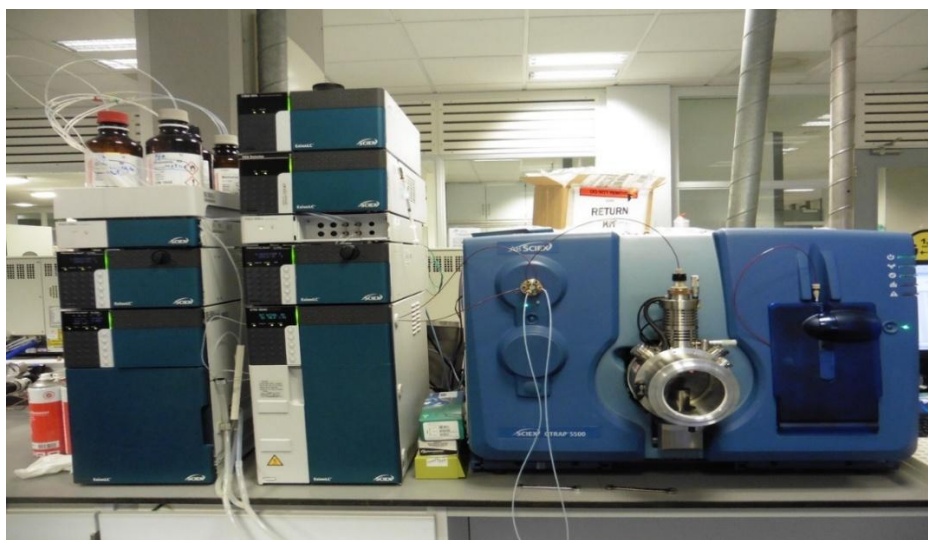
2.1 Wijze van bemonstering

Voor dit onderzoek heeft PAN-NL allereerst de grootste 5 supermarkten geselecteerd, te weten Albert Heijn (marktaandeel 38%), Jumbo (20%), Lidl (11%), Plus (8%) en Aldi (5%)³⁸. Van deze grootste 5 supermarkten is het snack- / snoepgroente assortiment bepaald zodat van alle supermarkten dezelfde soort groente getest kon worden en we tevens de producten konden selecteren die naar onze inschatting veel verkocht zijn en populair onder kinderen. Hieruit bleek dat al deze supermarkten een breed assortiment als snack- of snoepgroenten aangeduide producten had met in ieder geval tomaten, komkommers, paprika's en wortels.

Deze producten zijn eerder in augustus 2025 gekocht in alle 5 de supermarktketens in een filiaal in Heemskerk of Bennekom³⁹. We hebben nu deze test herhaald waarbij 3 en 4 februari 15 van de 20 zelfde producten zijn gekocht. In 5 gevallen was het eerder gekochte product niet meer in de winkel en is voor eenzelfde snoepgroente in een beschikbare andere variant gekozen. We hebben zodoende 4 verschillende soorten snack- / snoepgroente van 5 verschillende ketens dus in het totaal wederom 20 producten (monsters) getest. Van alle 20 producten is 150 tot 250 gram direct uit de verpakking in een afgesloten schone plastic diepvrieszak verpakt, genummerd en op 4 februari verstuurd aan het laboratorium.

2.2 Het laboratoriumonderzoek

De producten zijn 6 februari geanalyseerd op 800 verschillende pesticiden, inclusief enkele biociden en metabolieten, volgens de analysemethode GC-MS-MS en LC-MS-MS. De limiet

van kwantificatie van deze analyse-methode bedraagt voor de meeste pesticiden 0.01 mg/kg vers gewicht. De analyses zijn uitgevoerd door het gecertificeerde laboratorium TLR International, Ridderkerk.⁴⁰

Figuur 5: Apparatuur in een laboratorium voor pesticiden analyses

³⁸ <https://www.fmcgopleidingen.nl/2025/01/21/6290/>

³⁹ [2025-Rapport-snoepgroente-kinderen-niet-gespaard.pdf](#)

⁴⁰ <https://www.tlr-international.com/>

3 DE ONDERZOEKSRESULTATEN

Van de 20 onderzochte monsters zijn 11 monsters besmet met residuen (resten) van pesticiden (residuen). In deze monsters zijn 17 verschillende stoffen gevonden: 13 fungiciden en 4 insecticiden. In dit hoofdstuk zetten we op een rij welke pesticiden in welke gehalten en in welke producten zijn gevonden.

Alle gehalten zijn uitgedrukt in mg/kg vers gewicht.

3.1 Onderzoeksresultaten Albert Heijn

	Supermarkt	Albert Heijn	Albert Heijn	Albert Heijn	Albert Heijn
	Product	Snoepgroente Tomatenmix	Snoepgroente Komkommer	Snoepgroente paprikamix	Snoepgroente worteltjes
	Land van herkomst	Marokko	NL	Marokko	NL
	Keurmerk	geen	Beter voor Natuur & Boer	geen	Beter voor Natuur & Boer
Classificaties					geen residu
geen	azoxystrobin	0,029		0,012	
CfS, C2	difenoconazole	0,032			
geen	mandipropamid (sum of	0,011			
PFAS	fluopyram	0,020			
geen	azadirachtin		0,025		
	aantal pesticiden	4	1	1	
	sum pest x class	3			
	classificaties	CfS, PFAS, C2			
	sum of residues	0,092	0,025	0,012	

Met 6 residuen van pesticiden, 1 PFAS en 1 kandidaat voor vervanging, tevens verdacht kankerverwekkende stof, behoort Albert Heijn niet tot de slechtere supermarkten. In de zomermeting kwamen ze echter aanzienlijk beter uit de bus met 1 product besmet met 3 soorten pesticiden. De snoepgroente tomatenmix is met 4 soorten pesticiden, waaronder een PFAS en een kandidaat voor vervanging (CfS), tevens verdacht kankerverwekkend, zeker geen aanrader voor kinderen

3.2 Onderzoeksresultaten Jumbo

	Supermarkt	Jumbo	Jumbo	Jumbo	Jumbo
	Product	Snackgroente Tomaatjesmix	Snackgroente Komkommertjes	Snackgroente Paprikaatjesmix	Snack worteltjes
	Land van herkomst	Marokko	NL	Portugal	NL
	Keurmerk	geen	geen	geen	Planet proof / van dichtbij
Classificaties			geen residu		geen residu
geen	azoxystrobin			0,070	
EDC, CfS	cyprodinil	0,011			
geen	mandipropamid (sum of	0,015			
geen	ametoctradin	0,014			
geen	boscalid	0,032			
	aantal pesticiden	4		1	
	sum pest x class	2			
	classificaties	EDC, CfS			
	sum of residues	0,072		0,07	

Met 5 gevonden pesticiden in 2 producten komt Jumbo numeriek het beste uit de bus. Wel is in de snackgroente tomaatjesmix een hormoonverstorende stof (EDC) gevonden die tevens kandidaat voor vervanging is.

3.3 Onderzoeksresultaten Lidl

	Supermarkt	Lidl	Lidl	Lidl	Lidl
	Product	SuB & Aromatic (tomaten)	Mini komkommers	mini paprikamix	Snackwortel
	Land van herkomst	Spanje	NL	Spanje	NL
	Keurmerk	geen	Planet Proof	geen	Planet Proof
Classificaties			geen residu		geen residu
geen	azoxystrobin			0,039	
EDC, PFAS, Cfs	fludioxonil	0,015		0,047	
Cfs, C2	difenoconazole			0,044	
geen	mandipropamid (sum of	0,028			
geen	propamocarb (sum inclu	0,339			
	aantal pesticiden	3		3	
	sum pest x class	3		5	
	classificaties	EDC, PFAS, Cfs		EDC, PFAS, 2xCfs, C2	
	sum of residues	0,382		0,13	

Bij Lidl zijn evenals bij Albert Heijn 6 residuen van pesticiden gevonden in 2 van de 4 onderzochte snoepgroente. De gevonden stoffen zijn echter verontrustend. Met name fludioxonil, een hormoonverstoorder, PFAS en kandidaat voor vervanging, zou niet in etenswaar moeten zitten, zeker niet in snoepgroente voor kinderen. De stof werd echter gevonden in de snoep-tomaten en snoeppaprika's bij Lidl. Ook difenocazole in de snoeppaprika's, een kandidaat voor vervanging en verdacht van het veroorzaken van kanker (C2) hoort daar zeker niet thuis.

3.4 Onderzoeksresultaten Plus

	Supermarkt	Plus	Plus	Plus	Plus
	Product	Snoepgroenten Tomaten mix	Snoepgroenten komkommer	Snoepgroenten Paprika	Snack- worteltjes
	Land van herkomst	Spanje	Spanje	Portugal	NL
	Keurmerk	geen	geen	geen	Planet Proof
Classificaties				geen residu	geen residu
EDC, PFAS, CfS	fludioxonil	0,110	0,271		
CfS, C2	difenoconazole		0,066		
geen	propamocarb (sum inclu	1,20	0,962		
PFAS	fluopyram	0,048			
R2, CfS	tebuconazol	0,046			
geen	cyantraniliprole		0,010		
geen	ametoctradin		0,085		
geen	cyazofamid		0,029		
	aantal pesticiden	4	6		
	sum pest x class	6	5		
	classificaties	EDC, 2xPFAS, 2xCfS, R2	EDC, PFAS, 2xCfS, C2		
	sum of residues	1,404	1,423		

Supermarkt Plus, waar de vorige keer geen enkel residu was gevonden, komt nu met 10 residuen in hun snoeptomaten en snoepkomkommers slecht uit de bus. Als je kijkt naar het aantal gevarenclassificaties dan komen ze met 11 classificaties op 2 producten met Aldi als slechtste uit de test. Dit komt vooral vanwege fludioxonil – een hormoonverstoorder, PFAS en kandidaat voor vervanging - op de snoeptomaten en snoepkomkommers en tebuconazol en difenoconazole met ieder 2 gevarenclassificaties. En ook de PFAS fluopyram hoort niet thuis op snoepgroenten.

Ook werd op de snoeptomaten de babynorm met maar liefst een factor 120 keer (!) overschreden door het residu van propamocarb van 1,2 mg/kg.

3.5 Onderzoeksresultaten Aldi

	Supermarkt	Aldi	Aldi	Aldi	Aldi
	Product	Snack-tomaten	Snack komkommers	Snackpaprika's	Snackwortel
	Land van herkomst	Marokko	NL	Marokko	NL
	Keurmerk	geen	Planet Proof	geen	Planet Proof
Classificaties			geen residu		geen residu
geen	azoxystrobin			0,037	
EDC, PFAS, CfS	fludioxonil	0,012			
CfS, C2	difenoconazole	0,028			
EDC, CfS	cyprodinil	0,021			
geen	mandipropamid (sum of	0,020			
geen	propamocarb (sum inclu	0,022			
PFAS	sulfoxaflor (sum of isom	0,010			
geen	fluxapyroxad	0,021			
PIC	imidacloprid			0,014	
PFAS	trifloxystrobin			0,040	
PFAS	fluopyram			0,046	
	aantal pesticiden	7		4	
	sum pest x class	8		3	
		2xEDC, 2xPFAS, 3xCfS, C2		PIC, 2x PFAS	
	sum of residues	0,134		0,137	

Met 11 pesticiden op 2 producten, kwam Aldi het slechtst uit de bus. De cocktail aan pesticiden bestond onder andere uit 2 hormoonverstorende stoffen, een stof die verdacht is kankerwekkend te zijn, 4 soorten PFAS, 3 kandidaten voor vervanging en het beruchte bijengif imidacloprid. Deze laatstgenoemde stof is als pesticide verboden te spuiten in de EU maar werd op een snackpaprika uit Marokko gevonden.

4 DE RISICO'S VAN DE GEVONDEN PESTICIDEN

Van de 20 onderzochte monsters zijn 11 monsters besmet met residuen van pesticiden (residuen). In deze 11 monsters zijn 17 verschillende stoffen gevonden: 13 fungiciden en 4 insecticiden.

In dit hoofdstuk beschrijven we de kenmerken van de gevonden pesticiden en de risicoclassificaties die Nederlandse of Europese overheidsinstanties aan de stoffen hebben gegeven.

Er is veel discussie over de classificaties van de stoffen. Veel stoffen die in Europa geen officiële gevarenclassificatie hebben, hebben die in andere landen wel. Ook lopen classificaties vaak achter op de nieuwste wetenschappelijke inzichten of zijn voor de beoordeling onafhankelijke onderzoeken die andere inzichten geven buiten beschouwing gelaten. Vaak zijn er ook kennishiaten.

Zodoende is de inschatting in dit rapport een zeer voorzichtige inschatting van de gevarenclassificatie en wil het ontbreken van een classificatie niet zeggen dat deze stof weinig schadelijk is of dat PAN-NL het altijd eens is met deze classificaties.

AMETOCTRADIN

Gevonden: in een snoeptomaat en snoepkomkommer met een gehalte tot 0,085 mg/kg (850% van de babynorm).

Geen gevarenclassificatie voor menselijke gezondheid.

Deze fungicide heeft een EU-gevarenaanduiding H302, acuut toxisch, schadelijk bij inslikken. Het is daarnaast sterk giftig voor vissen.⁴¹

AZADIRACHTIN

Gevonden: in een snoepkomkommer met een gehalte van 0,025 mg/kg (250% van de babynorm).

Geen gevarenclassificatie voor menselijke gezondheid.

De insecticide azadirachtin heeft geen officiële gevarenclassificatie. De stof heeft wel een gevarenaanduiding H317, H400 en H410 als mogelijke allergeen en schadelijk voor het waterleven met een langdurige werking.⁴²

⁴¹ <https://sitem.herts.ac.uk/aeru/ppdb/en/Reports/1648.htm>

⁴² <https://chem.echa.europa.eu/100.115.924/overview?searchText=azadirach>

Het is een extract uit de neemboom en toegelaten in de biologische landbouw.⁴³

AZOXYSTROBIN

Gevonden: 1 keer in snoeptomaten en 4 keer in snoeppaprika in gehalten tot 0,07 mg/kg (700% van de baby-norm).

Geen gevarenclassificatie voor menselijke gezondheid.

De breedspectrum fungicide azoxystrobin heeft geen formele gevarenclassificatie. Toch is het zeker geen onschuldige stof. Met name voor het waterleven is het zeer giftig, het verspreidt zich snel en is zeer persistent en kan dus langdurig schade aanrichten in de natuur.⁴⁴

De stof leek even in aanmerking te komen als Kandidaat voor Vervanging maar het heeft tot nu toe niet tot een classificatie geleid.⁴⁵

BOSCALID

Gevonden: in een snoeptomaat met een gehalte van 0,032 mg/kg (320% van de baby-norm).

Geen gevarenclassificatie voor menselijke gezondheid.

Er zijn aanwijzingen dat boscalid een hormoonverstorende werking heeft en een bijengif is. De stof heeft echter vele jaren automatische verlengingen van toelating gekregen zonder risicobeoordeling waardoor dit niet recent is beoordeeld.⁴⁶ Tevens is boscalid persistent en heeft het een gevarenaanduiding H411 als giftig voor het waterleven met langdurige schade.⁴⁷

CYANTRANILIPROLE

Gevonden: in een snoepkomkommer met een gehalte van 0,01 mg/kg (100% van de baby-norm).

Geen gevarenclassificatie voor menselijke gezondheid.

De systemische werkende insecticide cyantraniliprole is effectief tegen bijtende en zuigende insecten, zeer giftig voor bijen, hommels en andere 'niet-doel' insecten.⁴⁸ In Nederland is cyantraniliprole in 7 bestrijdingsmiddelen toegelaten voor de teelt van aardappelen, aardbeien,

⁴³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/HTML/?uri=CELEX:32008R0889#anx II>

⁴⁴ https://publications.europa.eu/resource/cellar/6bf54b59-7673-461b-b8e1-f24c545cbd3c.0017.05/DOC_1 en <https://sitem.herts.ac.uk/aeru/ppdb/en/Reports/54.htm>

⁴⁵ <https://echa.europa.eu/nl/previous-candidates-for-substitution-and-derogations-conditions/-/substance-rev/26312/term>

⁴⁶ <https://www.pan-europe.info/sites/pan-europe.info/files/public/resources/Letters/20251204%20SCo-PAFF%20letter%2010%2611th%20December%20pb.pdf>

⁴⁷ <https://chem.echa.europa.eu/100.115.343/overview?searchText=boscalid> en <https://sitem.herts.ac.uk/aeru/ppdb/en/Reports/86.htm>

⁴⁸ <https://sitem.herts.ac.uk/aeru/ppdb/en/Reports/1662.htm>

vele soorten groenten, vruchtgroenten van solanaceae, zoals paprika, aubergine en tomaat, pitvruchten, bloemisterijgewassen etc.⁴⁹

Het heeft geen gevarenclassificatie voor de mens.

CYAZOFAMID

Gevonden: in een snoepkomkommer met een gehalte van 0,029 mg/kg (290% van de baby-norm).

Geen gevarenclassificatie voor menselijke gezondheid.

De fungicide cyazofamid heeft een Europese gevarenaanduiding dat het toxisch is voor het waterleven met langdurig schadelijk effect (H400 en H410).⁵⁰

Het is al 20 jaar in gebruik. In 2023 kwam Denemarken erachter dat het middel leidt tot vervuiling van het grondwater met de afbraakstoffen DMS en DMSA. Hierdoor kan bij behandeling van grondwater tot drinkwater NDMA worden gevormd. Die stof is genotoxisch carcinogeen. Om die reden is inmiddels het gebruik van cyazofamid in Denemarken en Zweden verboden. Ook in Nederland publiceerde het Ctgb in 2023 een voorstel tot intrekking van de toelating van pesticiden met cyazofamid.⁵¹ Desondanks verleende de instantie in 2024 nog een automatische verlenging van toelating voor pesticiden met cyazofamid omdat een volledige herbeoordeling van de schadelijkheid door de overheid niet op tijd had plaatsgevonden.⁵² Dit automatisch verlengen omdat een herbeoordeling van de risico's niet op tijd af is, gebeurt vaak. In dat geval krijgen de belangen van de pesticidenfabrikant en agrarische sector voorrang boven de volksgezondheid doordat ondanks het ontbreken van een grondige risicobeoordeling toch een automatisch (jarenlange) verlenging af wordt gegeven.⁵³

⁴⁹ <https://toelatingen.ctgb.nl/nl/authorisations/30280>

⁵⁰ <https://chem.echa.europa.eu/100.111.751/overview?searchText=cyazofamid>

⁵¹ <https://www.ctgb.nl/site/binaries/site-content/collections/documents/2024/11/08/woo-verzoek-cyazofamid/C384.l.07+Notitie+%27Starten+procedure+ambtshalve+ingrijpen+middelen+op+basis+van+cyazofamid%27+Redacted.pdf>

⁵² https://ctgb-documents-prd-eu-central-1-129851440513.s3.eu-central-1.amazonaws.com/6_01TNQGNTA3T52XVHZQ5VALSWVRC7SVZ5ZR_besluit_uitbreidingstoelatingstermijn_renewals_20211631.pdf

⁵³ <https://www.pan-europe.info/blog/denmark-ban-groundwater-polluting-fungicide-after-18-years-use> en <https://www.foodwatch.org/nl/verlengingen-omstreden-pesticiden-zonder-veiligheidstoets-onder-vuur>

CYPRODINIL

Gevonden: 2 keer aangetroffen in snoeptomaten in gehalten tot 0,021mg/kg (210% van de babynorm).

Classificatie: Kandidaat voor Vervanging en hormoonverstorend.

Cyprodinil is een breedspectrum fungicide, dus werkzaam tegen vele schimmels. Cyprodinil is persistent en zeer toxisch voor waterorganismen en heeft hierdoor de Europese gevarenclassificaties H400 en H410.⁵⁴

In 2025 stelde de Europees aangewezen voedselautoriteit EFSA vast dat de stof geïnclassificeerd kan worden als hormoonverstorend.⁵⁵ Het is daarom op een lijst van de Europese Commissie geplaatst voor officiële erkenning als hormoonontregelaar.⁵⁶ De stof behoort tot de Highly Hazardous Pesticides.⁵⁷

Toch heeft het Ctgb deze zeer schadelijke Kandidaat voor Vervanging⁵⁸ in 4 producten toegelaten voor de teelt van vele soorten groente, fruit, kruiden, fruitbomen en bloemisterijgewassen. Volgens de pesticiden verordening EG 1107/2009 moeten lidstaten een Kandidaat voor Vervanging waar mogelijk door minder schadelijke alternatieven vervangen.⁵⁹

DIFENOCONAZOLE

Gevonden: 2 keer gevonden in snoeptomaten, 1 keer in komkommers en 1 keer in paprika's in gehalten tot 0,066 mg/kg (660% van de babynorm).

Classificatie: Kandidaat voor Vervanging, C2.

Difenoconazole is geïnclassificeerd als Kandidaat voor Vervanging⁶⁰ omdat het persistent is en sterk toxisch (giftig). Als Kandidaat voor Vervanging behoort het tot de groep meest schadelijke pesticiden.

Daarnaast heeft de stof de classificatie verdacht kankerverwekkend (C2).⁶¹

Er zijn aanwijzingen dat de pesticide hormoonverstorend is maar het heeft daarvoor (nog) geen officiële classificatie. De Nederlandse rechter (CBb) oordeelde in 2025 in een rechtszaak

⁵⁴ <https://chem.echa.europa.eu/100.124.179/overview?searchText=cyprodinil>

⁵⁵ <https://efsa.onlinelibrary.wiley.com/doi/10.2903/j.efsa.2025.9209>

⁵⁶ <https://edlists.org/the-ed-lists/list-ii-substances-under-eu-investigation-endocrine-disruption>

⁵⁷ https://pan-international.org/wp-content/uploads/PAN_HHP_List.pdf

⁵⁸ RIVM 2022. <https://www.rivm.nl/bibliotheek/rapporten/2022-0027.pdf>

⁵⁹ <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:309:0001:0050:NL:PDF>

⁶⁰ <https://ec.europa.eu/food/plant/pesticides/eu-pesticides-database/start/screen/active-substances/details/631>

⁶¹ <https://chem.echa.europa.eu/100.106.375/overview?searchText=difeno>

die door PAN Netherlands werd aangespannen dat de Nederlandse toelatingsinstantie onvoldoende rekening had gehouden met nieuwe wetenschappelijke inzichten over de mogelijke hormoonverstorende werking van het middel.⁶²

De stof heeft daarnaast diverse gevarenclassificaties zoals zeer giftig voor het waterleven met langdurige gevolgen (Europese gevarenclassificatie H410).

FLUDIOXONIL

Gevonden: 3 keer in snoeptomaten en een keer in snoepkomkommers en snoeppaprika's in gehalten tot 0,271 mg/kg (2.710% van de babinorm).

Classificaties: Kandidaat voor Vervanging, PFAS en hormoonverstorend .

Het RIVM heeft het fungicide fludioxonil als een PFAS-fungicide geclassificeerd volgens de OECD-definitie van 2021 voor PFAS.⁶³ Daarentegen heeft de EC deze stof (nog) niet aan de lijst van PFAS-pesticiden toegevoegd.

Fludioxonil is persistent en zeer toxisch voor waterorganismen. De Europese voedselautoriteit EFSA heeft in 2024 vastgesteld dat de stof hormoonverstorend is.⁶⁴ De Europese Commissie heeft fludioxonil daarom in lijst II van hormoon-verstorende stoffen geplaatst.⁶⁵

Fludioxonil is eerder al geclassificeerd als een Kandidaat voor Vervanging⁶⁶ omdat de stof zeer persistent is en zeer toxisch voor waterorganismen. De stof behoort tot de Highly Hazardous Pesticides.⁶⁷

Het Ctgb heeft fludioxonil in 24 producten een toelating verleend ter behandeling van schimmelziekten en voor zaadcoating.⁶⁸ Het is zeer onwaarschijnlijk dat voor al deze toelatingen geen minder giftige alternatieven bestaan! Kandidaten voor Vervanging horen vervangen te worden door minder schadelijke stoffen, indien er goede alternatieven bestaan. Deze toxische PFAS-pesticide wordt in de teelt van vele soorten groente, fruit, kruiden, fruitbomen en bloemisterijgewassen gebruikt.

Een dergelijke stof hoort niet thuis in kinderproducten.

FLUOPYRAM

⁶² <https://www.rechtspraak.nl/organisatie-en-contact/organisatie/college-van-beroep-voor-het-bedrijfsleven/nieuws/ctgb-moet-toelating-gewasbeschermingsmiddel-dagonis-opnieuw-beoordelen>

⁶³ <https://www.rivm.nl/bibliotheek/rapporten/2022-0027.pdf>

⁶⁴ <https://efsa.onlinelibrary.wiley.com/doi/10.2903/j.efsa.2024.9047>

⁶⁵ Pesticides and biocides which are concluded as endocrine disruptors in the scientific committees are placed on List II until legally adopted, at which time they are transferred to List I. <https://edlists.org/the-ed-lists/listII-substances-under-eu-investigation-endocrine-disruption>

⁶⁶ <https://www.rivm.nl/publicaties/inventarisatie-zeer-zorgwekkende-stoffen-in-bestrijdingsmiddelen>

⁶⁷ https://pan-international.org/wp-content/uploads/PAN_HHP_List.pdf

⁶⁸ <https://toelatingen.ctgb.nl/nl/authorisations>

Gevonden: in een snoeptomaat en 2 keer in een snackpaprika met een gehalte tot 0,048 mg/kg (480% van de babinorm).

Classificaties: PFAS

Deze fungicide/nematicide spoelt snel uit, is zeer persistent, erg giftig voor vogels en geclassificeerd als een PFAS.⁶⁹ Tevens is het giftig voor het waterleven met langdurige schade.⁷⁰

PFAS zijn een groep van duizenden stoffen die bekend staan als 'forever chemicals' omdat ze amper tot niet afbreken en daardoor ophopen. Ze kunnen een verscheidenheid aan gezondheidsrisico's veroorzaken. PFAS staan al langere tijd op de nominatie voor een Europees verbod vanwege de schadelijkheid, met name omdat ze zeer persistent zijn: ze breken niet af en hopen op.⁷¹

PFAS-pesticiden worden echter van dit verbod vrijgesteld omdat ze al een grondige veiligheidsprocedure bij toelating zouden hebben doorlopen, zo was de redenering. Later is men daarvan teruggekomen omdat de metaboliet (afbraakstof) trifluorazijnzuur (TFA) in hoge gehalten in het milieu en zo ook in ons voedsel terecht kunnen komen.⁷² Deze stof wordt er onder andere van verdacht schadelijke effecten te hebben op de voortplanting.⁷³ In Denemarken heeft dat al geleid tot een verbod op PFAS-pesticiden. In Nederland heeft men vooralsnog slechts een herbeoordeling ingesteld naar 6 PFAS-pesticiden, waaronder fluopyram.⁷⁴

FLUXAPYROXAD

Gevonden: In Snoeptomaten Van Aldi In Een Concentratie Van 0,021 Mg/Kg (210% Van De Babinorm).

Geen Gevarenclassificatie Voor Menselijke Gezondheid.

Fluxapyroxad is een fungicide die niet in één van de meest gangbare gevarenclassificaties valt. Wel heeft het in Europa de gevarenaanduiding h362 dat staat voor risico op schadelijkheid voor zuigelingen via de borstvoeding.⁷⁵ Dit risico wordt ook door de Nederlandse overheid bevestigd als opgenomen in de lijst 'voor de voortplanting giftige stoffen'.⁷⁶ Voor de productie van voedsel voor jonge kinderen zou deze stof niet gebruikt moeten worden.

⁶⁹ <https://sitem.herts.ac.uk/aeru/ppdb/en/Reports/1362.htm>

⁷⁰ <https://chem.echa.europa.eu/100.127.749/overview>

⁷¹ <https://www.rivm.nl/pfas/officialle-start-voor-europees-pfas-verbod>

⁷² <https://www.rivm.nl/documenten/bijlage-bij-rivm-brief-aan-ilt-indicatieve-drinkwaterrichtwaarde-trifluorazijn-zuur-tfa> en <https://www.pan-netherlands.org/hoge-concentraties-van-de-forever-chemical-tfa-in-pepernoten-en-alledaagse-graanproducten-in-heel-europa/>

⁷³ <https://www.ctgb.nl/documenten/2025/04/16/advies-tfa-lvvn>

⁷⁴ <https://www.ctgb.nl/actueel/nieuws/2025/12/18/ctgb-gaat-middelen-met-pfas-opnieuw-beoordelen>

⁷⁵ https://publications.europa.eu/resource/cellar/85bc2a08-7db1-11f0-9af8-01aa75ed71a1.0005.02/DOC_2

⁷⁶ <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2026-46.pdf>

Tevens is de stof persistent⁷⁷ en heeft het de gevarenaanduidingen H400 en H410 wat betekent dat de stof zeer giftig is voor het waterleven met langdurig effect.⁷⁸

IMIDACLOPRID

Gevonden: in snoeppaprika's in een gehalte van 0,014 gr/kg (140% van de babynorm).

Classificatie: verboden in EU, PIC.

Imidacloprid behoort tot de neonicotinoiden, de beruchte groep bijengif. Het is om die reden verboden voor gebruik als pesticide in de Europese Unie.⁷⁹ Wel wordt het nog altijd gebruikt als antivlooiemiddel in bijvoorbeeld halsbanden voor huisdieren. Het is geclassificeerd als PIC (prior informed consent), wat inhoudt dat handel in dergelijke gevaarlijke chemische middelen onder verscherpte controle staat en het exporterende land gegevens over de exportpraktijken aan de ECHA moet rapporteren.⁸⁰ Imidacloprid werd gevonden in een snackprika uit Marokko. In Marokko is het gebruik van imidacloprid in de landbouw toegestaan.⁸¹

Maar neonicotinoiden zijn ook verdacht schadelijk te zijn voor mensen. Al in 2013 spreekt de EFSA duidelijk zorgen uit over de neurotoxiciteit en neuro-ontwikkelingseffecten van onder andere imidacloprid, en het gebrek aan adequate studies voor risicobeoordeling.⁸² EFSA beveelt hierin ook aan om aanvullend toxicologisch onderzoek te doen naar de effecten van neonicotinoiden op de ontwikkeling van hersenen en invloed op gedrag. Nieuw wetenschappelijk onderzoek versterkt deze zorgen omdat het aantoonde dat neonicotinoiden mogelijk borstkanker kunnen veroorzaken vanwege hun hormoonverstorende eigenschappen.⁸³

De stof behoort tot de Highly Hazardous Pesticides.⁸⁴

⁷⁷ <https://sitem.herts.ac.uk/aeru/ppdb/en/Reports/2002.htm>

⁷⁸ https://publications.europa.eu/resource/cellar/85bc2a08-7db1-11f0-9af8-01aa75ed71a1.0005.02/DOC_2

⁷⁹ <https://food.ec.europa.eu/plants/pesticides/approval-active-substances-safeners-and-synergists/renewal-ap-proval/neonicotinoids> en <https://www.ctgb.nl/onderwerpen/veilig-voor-mens-dier-en-milieu/neonicotinoiden/wat-zijn-neonicotinoiden>

⁸⁰ https://echa.europa.eu/nl/pic-factsheet/-/pic-detail/100.102.643?_pic_FactsheetPortlet_substanceId=100.102.643 en <https://www.echa.europa.eu/regulations/prior-informed-consent/understanding-pic>

⁸¹ <https://pan-international.org/pan-international-consolidated-list-of-banned-pesticides/> (zie de Consolidated List of Banned Pesticides)

⁸² <https://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/3471>

⁸³ <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/29701941/> en <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0160412022004950> en <https://link.springer.com/article/10.1186/s13062-025-00709-9>

⁸⁴ https://pan-international.org/wp-content/uploads/PAN_HHP_List.pdf

MANDIPROPAMID

Gevonden: in 4 van de 5 onderzochte tomaten gevonden in gehalten tot 0,028 mg/kg (280% van de baby norm).

Geen gevarenclassificatie voor menselijke gezondheid.

De fungicide mandipropamid is niet voor mensen geclassificeerd als gevaarlijke stof. Wel heeft het de gevarenclassificaties H400 en H410 omdat het persistent is en zeer toxisch voor het waterleven.

PROPAMOCARB

Gevonden: 3 keer in tomaten gevonden en 1 keer in komkommers, met hoge gehalten tot 1,2 mg/kg (12.000% van de baby norm).

Geen gevarenclassificatie voor menselijke gezondheid.

Het gebruik van de fungicide propamocarb neemt explosief toe. Tussen 2020 en 2024 is het met 500% toegenomen. Zowel het aantal hectares dat hiermee is behandeld als de hoeveelheid per hectare zijn sterk toegenomen.⁸⁵

De stof is zeer vluchtig en daarmee een gevaar voor de omgeving. Zo komen de stoffen terecht bij biologische telers die hun oogsten zien afgekeurd⁸⁶ en in natuurgebieden.

SULFOXAFLOR

Gevonden: 1 keer in snacktomaten aangetroffen in een gehalte van 0,01 (100% van de baby norm).

Classificatie: PFAS

Deze insecticide is door het RIVM aangewezen als een PFAS-pesticide.⁸⁷

Sulfoxaflor is ook bekend als zeer giftig voor bijen en hommels, zoals EFSA in 2019 vaststelde.⁸⁸ Het is een neonicotinoïde-achtige stof. Neonicotinoiden zijn verboden vanwege hun grote schadelijkheid voor bijen en andere insecten maar er zijn ook zorgen m.b.t. de menselijke gezondheid. De stof behoort tot de Highly Hazardous Pesticides.⁸⁹

⁸⁵ https://www.cbs.nl/nl-nl/cijfers/detail/85130NED#DoseringsPerJaarPerHectare_7

⁸⁶ <https://vilt.be/nl/nieuws/bioboer-joris-58-ziet-tonnen-hop-onbruikbaar-door-pesticidendrift>

⁸⁷ <https://www.rivm.nl/bibliotheek/rapporten/2022-0027.pdf>

⁸⁸ <https://efsa.onlinelibrary.wiley.com/doi/10.2903/j.efsa.2019.5633>

⁸⁹ https://pan-international.org/wp-content/uploads/PAN_HHP_List.pdf

In 2022 kondigde de Europese Commissie een verbod voor gebruik in de open lucht aan op deze PFAS-pesticide vanwege de schadelijkheid voor bijen.⁹⁰ In veel bedekte teelten is het middel echter ook in Nederland nog toegelaten.⁹¹

TEBUCONAZOL

*Gevonden: in een snoeptomaat met een gehalte van 0,046 mg/kg (460% van de babynorm).
Classificaties: R2, kandidaat voor vervanging.*

De fungicide tebuconazol zit in de gevarencategorie R361d, ofwel verdacht van het schade toebrengen aan het ongeboren kind. Het heeft de classificatie verdacht giftig voor de voortplanting/ontwikkeling en valt daarmee onder de categorie R2.⁹² Het staat op de lijst van Highly Hazardous Pesticides⁹³ en is in 2015 aangewezen als Kandidaat voor Vervanging.⁹⁴ De voorlopige toelating loopt dit jaar af.⁹⁵

Zeker gezien deze classificaties zou deze stof niet in snoepgroente voor jonge kinderen teruggevonden moeten worden.

TRIFLOXYSTROBIN

*Gevonden: in een snackpaprika met een gehalte van 0,04 mg/kg (400% van de babynorm).
Classificaties: PFAS*

De fungicide trifloxystrobin wordt door het RIVM aangeduid als PFAS volgens de definities van PFAS van de OECD.⁹⁶ Het is één van de meest aangetroffen residuen van PFAS-pesticiden.⁹⁷

⁹⁰ https://food.ec.europa.eu/food-safety-news-0/sulfoxaflor-commission-restricts-use-harmful-pesticide-pollinators-2022-04-07_en

⁹¹ <https://toelatingen.ctgb.nl/nl/authorisations>

⁹² <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2026-46.pdf> en https://publications.europa.eu/resource/cellar/6bf54b59-7673-461b-b8e1-f24c545cbd3c.0017.05/DOC_1

⁹³ https://pan-international.org/wp-content/uploads/PAN_HHP_List.pdf

⁹⁴ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/ALL/?uri=CELEX:32015R0408>

⁹⁵ <https://ec.europa.eu/food/plant/pesticides/eu-pesticides-database/start/screen/active-substances/details/779> en <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2025-21739.html>

⁹⁶ <https://www.rivm.nl/bibliotheek/rapporten/2022-0027.pdf>

⁹⁷ https://www.pan-europe.info/sites/pan-europe.info/files/public/resources/reports/Report_Toxic%20Harvest%20The%20rise%20of%20forever%20PFAS%20pesticides%20in%20fruit%20and%20vegetables%20in%20Europe%2027022024%20%281%29.pdf

De stof is tevens door de Nederlandse overheid opgenomen in de lijst 'voor de voortplanting giftige stoffen' omdat ze schadelijk kan zijn via de borstvoeding.⁹⁸ Voor de productie van voedsel voor jonge kinderen zou deze stof niet gebruikt moeten worden.

De stof heeft daarnaast de gevarenaanduidingen H400 en H410 wat betekent dat de stof zeer giftig is voor het waterleven met langdurig effect.⁹⁹

⁹⁸ <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2025-21739.html> , ook zo door de EU geclassificeerd [trifloxystrobin\(ISO\); methyl \(E\)-methoxyimino-\(\(E\)-α-\[1-\(α,α,α-trifluoro-m-tolyl\)ethylideneaminoxy\]-o-tolyl\)acetate 100.119.778 | Overview - ECHA CHEM](https://publications.europa.eu/re-source/cellar/6bf54b59-7673-461b-b8e1-f24c545cbd3c.0017.05/DOC_1) Voor uitleg over deze categorie, zie https://publications.europa.eu/re-source/cellar/6bf54b59-7673-461b-b8e1-f24c545cbd3c.0017.05/DOC_1 Deel 3.7.2.1.

⁹⁹ https://publications.europa.eu/resource/cellar/6bf54b59-7673-461b-b8e1-f24c545cbd3c.0017.05/DOC_1

4.2 Meest zorgwekkende gevonden pesticiden

In totaal werden 17 pesticiden gevonden. Daaronder bevonden zich diverse stoffen met door de overheid aangewezen gevarenclassificaties. 4 PFAS-pesticiden (fludioxonil, sulfoxaflor, trifloxystrobin en fluopyram), 2 pesticiden die hormoonverstorend zijn (fludioxonil en cyprodinil), en 4 Kandidaten voor Vervanging (fludioxonil, cyprodinil, difenoconazole en tebuconazol). 1 stof is verdacht reprotoxisch (R2: tebuconazol) en 1 stof is verdacht kankerverwekkend (C2: difenoconazole). De gevonden pesticide Imidacloprid behoort tot de PIC stoffen: een groep chemische stoffen die dermate risicovol is dat extra toezicht op de handel plaatsvindt en extra verplichtingen aan de handelaar. De stof is verboden voor gebruik in Europa.

Classificaties	
EDC, PFAS, Cfs	fludioxonil
Cfs, C2	difenoconazole
EDC, Cfs	cyprodinil
PFAS	sulfoxaflor (sum of isomers)
PIC	imidacloprid
PFAS	trifloxystrobin
PFAS	fluopyram
R2, Cfs	tebuconazol

EDC: hormoonverstorend

Cfs: Kandidaat voor Vervanging

PIC: prior informed consent

R2: verdacht reprotoxisch en/of schadelijk voor de ontwikkeling

C2: verdacht kankerverwekkend

PFAS: PFAS-pesticide

4.2.1 PFAS-PESTICIDEN

(fludioxonil, sulfoxaflor, trifloxystrobin en fluopyram)

De groep stoffen die vallen onder de definitie van PFAS is veel in het nieuws en meest bekend is de vervuiling met PFAS door industrieën. PFAS-vervuiling ligt als een deken over Nederland. Er is vrijwel geen plekje in Nederland meer te vinden waar deze zorgelijke stoffen niet worden gevonden. Wat veel minder bekend is, is dat PFAS ook als pesticiden (werkzame stof) of als hulpstof in een bestrijdingsmiddel op ons eten wordt gespoten. Er zijn meer dan 30 toegelaten PFAS-pesticiden.

PFAS worden de 'forever chemicals' genoemd omdat ze niet tot nauwelijks afbreken en daardoor voor onomkeerbare vervuiling zorgen. Over de mogelijke schadelijke werking van PFAS

is nog lang niet alles bekend maar PFAS of de afbraakproducten (bv TFA) kunnen de hormoonhuishouding verstoren, toxisch zijn voor de voortplanting of toxisch voor het waterleven.

Omdat er grote zorgen zijn over de schadelijke werking, mede omdat ze niet afbreken, wordt momenteel een PFAS-verbod in Europa voorbereid.¹⁰⁰ Dit verbod bevat echter een vrijstelling voor PFAS-pesticiden. De redenering daarachter is dat de toelating en het gebruik van pesticiden, waaronder de PFAS-pesticiden al onder andere wetgeving met een eigen beoordelingskader vallen: de pesticiden wetgeving. De wetgever gaat er daarom (ten onrechte) vanuit dat binnen deze toelatingsprocedure de risico's voor mens en milieu al voldoende zijn beoordeeld.

PFAS-pesticiden kunnen afbreken tot de kleinste PFAS-verbinding, trifluorazijnzuur (TFA). TFA is persistent, goed in wateroplosbaar en komt via het grondwater en oppervlaktewater in drinkwater terecht.¹⁰¹ TFA wordt verondersteld dezelfde toxische werking te hebben als andere PFAS.¹⁰² Denemarken vindt de PFAS-pesticiden daarom te risicovol en heeft PFAS-pesticiden verboden.¹⁰³

Ondertussen bleek enkele jaren geleden uit onderzoek van PAN-NL dat steeds meer residuen van PFAS-pesticiden op groente en fruit gevonden worden.¹⁰⁴ En ook in alledaagse producten onwenselijk hoge concentraties TFA worden gevonden.¹⁰⁵ Wat PAN-NL betreft doet Nederland hetzelfde als Denemarken. Niemand wil toch deze 'forever chemical' in het eten van bijvoorbeeld jonge kinderen hebben?¹⁰⁶ In december 2025 kondigde de toelatingsinstantie Ctgb aan dat ze PFAS-pesticiden versneld ging herbeoordelen vanwege zorgen over TFA. Dit kan echter jaren duren.¹⁰⁷

PFAS-pesticiden werden aangetroffen in de snoeptomaten van Albert Heijn, snoeptomaten en snoeppaprika van Lidl, snacktomaten en snackpaprika's van Aldi (bij elk 2 PFAS) en de snoeptomaten (2 PFAS) en snackkommers van Plus.

¹⁰⁰ <https://www.rivm.nl/nieuws/volgende-mijlpaal-in-pfas-restrictieproces-bereikt> en <https://www.binnenlandsbestuur.nl/ruimte-en-milieu/een-pfas-verbodsvoorstel-met-tallose-uitzonderingen>

¹⁰¹ <https://www.pan-europe.info/resources/reports/2024/07/tfa-forever-chemical-water-we-drink>

¹⁰² <https://www.rivm.nl/documenten/bijlage-bij-rivm-brief-aan-ilt-indicatieve-drinkwaterrichtwaarde-trifluorazijnzuur-tfa>

¹⁰³ <https://www.ctgb.nl/actueel/nieuws/2025/07/18/ctgb-bestudeert-deense-besluiten-over-gewasbeschermingsmiddelen-met-pfas>

¹⁰⁴ <https://www.pan-netherlands.org/wp-content/uploads/2024/02/GIFTIGE-OOGST.pdf>

¹⁰⁵ <https://www.pan-netherlands.org/hoge-concentraties-van-de-forever-chemical-tfa-in-pepernoten-en-alledaagse-graanproducten-in-heel-europa/>

¹⁰⁶ Voor meer informatie: <https://www.pan-netherlands.org/eetwijzer/risicos/pfas/> en <https://www.pan-europe.info/resources/briefings/2024/02/toxic-harvest-PFAS-pesticides>

¹⁰⁷ <https://www.pan-netherlands.org/pfas-besluit-ctgb-goed-begin-maar-duurt-te-lang/>

4.2.2 HORMOONVERSTORENDE PESTICIDEN

(fludioxonil en cyprodinil)

Hormoonverstorende stoffen zijn chemische stoffen die de werking van hormonen nabootsen of blokkeren. Ze worden vaak hormoon ontregelende stoffen genoemd of EDC's: Endocrine Disrupting Chemicals.

Stoffen met een hormoonverstorende werking kunnen gevaarlijk zijn voor met name ongeboren of jonge kinderen. Dat komt omdat ze in zeer lage concentratie al levenslange schadelijke effecten kunnen hebben, vergelijkbaar met die van natuurlijke hormonen. Hormoonverstorende stoffen kunnen afhankelijk van de stof onder andere kanker, hersenbeschadiging, diabetes, autisme en ADHD veroorzaken op alle leeftijden.

In 2009 kwamen de Europese Commissie, het Europe Parlement en de lidstaten dan ook overeen dat er een verbod moest komen op hormoonverstorende pesticiden, gezien hun mogelijke langdurige en onherstelbare schadelijke effecten, zelfs bij een lage blootstelling. Hormoonverstorende pesticiden worden als gevaarlijk beschouwd en zouden niet goedgekeurd moeten worden.

Tot zover de theorie. De praktijk bleek weerbarstiger waardoor we nog steeds opgescheept zitten met vele hormoonverstorende risicovolle pesticiden. Een uitzondering voor gebruik van deze pesticiden bleef mogelijk in het geval van "verwaarloosbare blootstelling", gedefinieerd als het gebruik van pesticiden in gesloten systemen, zoals in kassen, waarbij contact met mensen uitgesloten is en waarbij residuen van de werkzame stof de wettelijk MRL niet overschrijdt.¹⁰⁸ Ook bleef een uitzondering mogelijk als er geen alternatieven waren om een plantenziekte te bestrijden. Vervolgens ontbrak overeenstemming over de wetenschappelijke criteria waaronder een pesticide als hormoonverstorend werd aangeduid.

In 2016 werden de regels na intensieve lobby ook nog eens afgezwakt. Zo werden de pesticiden die 'slechts' verdacht werden van hormoonverstoring, in plaats van bewezen hormoonverstorend, van de lijst van te verbieden stoffen gehaald. In 2018 kwamen dan toch eindelijk de wetenschappelijke criteria om hormoonverstorende eigenschappen vast te stellen maar ontbraken vervolgens de testmogelijkheden om pesticiden hierop te testen. Het leidde wederom tot enorme vertraging op uitvoering van het besluit uit 2009 om hormoonverstorende pesticiden te verbieden. Gelukkig werd in 2023 eindelijk gestart met het één voor één verbieden van hormoonverstorende pesticiden. Er zijn ondertussen diverse van deze pesticiden verboden. Toch zijn er nog steeds veel pesticiden in gebruik die een hormoonverstorende werking hebben of daarvan verdacht zijn.¹⁰⁹

¹⁰⁸ Verordening (EG) Nr 1107/2009. Bijlage II art. 3.6.5. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32009R1107&from=FR>

¹⁰⁹ Voor meer informatie: <https://www.pan-europe.info/eu-legislation/hormone-disrupting-pesticides-edcs>

In de snoepgroenten werden 2 hormoonverstorende pesticiden gevonden, fludioxonil en cyprodinil. Ze werden gevonden in de snacktomaten en snackpaprika's van Lidl, de snacktomaten van Aldi (2 stoffen), de snacktomaten van Jumbo, en de snoeptomaten en snoepkommers van Plus.

4.2.3 KANKERVERWEKKEND, MUTAGEEN EN/OF REPROTOXISCH

(difenoconazole, tebuconazol)

Pesticiden die bewezen of verdacht kankerverwekkend, mutageen (schadelijk voor het erfelijke materiaal) of reprotoxisch (giftig voor de voortplanting) zijn, worden respectievelijk C, M of R geclassificeerd. Het krijgt daarnaast nog een nummer 1 of 2. 1 betekent dat de stof (pesticide) bewezen schadelijk is op 1 of meerdere van de 3 bovengenoemde gebieden. 2 betekent dat de stof ervan verdacht wordt schadelijk te zijn op 1 of meerdere van de 3 bovengenoemde gebieden.

Een dergelijke CMR-pesticide wordt toch goedgekeurd als de blootstelling van mensen aan die stof in realistische voorgestelde gebruiksomstandigheden te verwaarlozen zou zijn. Dat wil zeggen dat het middel wordt gebruikt in gesloten systemen of in andere omstandigheden die contact met mensen uitsluiten en waarbij residuen van de werkzame stof in levensmiddelen het overeenkomstig artikel 18, lid 1, onder b), van Verordening (EG) nr. 396/2005 vastgestelde standaardwaarde voor MRL niet overschrijden. Ook kunnen deze stoffen ondanks hun schadelijkheid toegestaan zijn voor gebruik bijvoorbeeld omdat de pesticide essentieel zou zijn.

Er werd in de snoepgroenten 1 pesticide aangetroffen met een R2 classificatie: tebuconazol. De stof is aangeduid als verdacht reprotoxisch. Het kan schade aan het ongeboren kind veroorzaken. Het werd aangetroffen in de snoeptomaten van Plus.

Daarnaast werd 1 stof aangetroffen die verdacht kankerverwekkend is: difenoconazole. Deze stof werd aangetroffen in de snoeptomaten van Albert Heijn, snacktomaten van Aldi, de snoeppaprika's van Lidl en de snoepkommers van Plus.

4.2.4 KANDIDATEN VOOR VERVANGING

(fludioxonil, difenoconazole, cyprodinil en tebuconazol)

De Kandidaten voor Vervanging zijn pesticiden die, zo zegt de naam al, vervangen moeten worden. Dit heeft de Europese Commissie bepaald omdat ze als extra risicovol beschouwd worden. De lidstaten moeten zorgdragen voor die vervanging. De risico's zitten vooral in de giftigheid voor mens en/of natuur, het feit dat ze ophopen in je lichaam en/of niet afbreken in het milieu. Het zijn stoffen die veelal ervan verdacht worden kankerverwekkend te zijn, schadelijk voor de voortplanting of hormoonverstorend. Er zijn in de EU pakweg 50 pesticiden als Kandidaat voor Vervanging aangewezen.

Als een lidstaat een Kandidaat voor Vervanging op haar grondgebied wil toelaten of een verlenging van de toelating wil geven, dan moet de lidstaat eerst onderzoek doen of er voor de Kandidaat voor Vervanging geen minder giftige pesticiden of technieken beschikbaar zijn die deze pesticide kan vervangen. In Nederland is het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb) hiervoor verantwoordelijk. Het Ctgb gaf echter in 2023 toe¹¹⁰ nog geen enkele Kandidaat voor Vervanging ook echt vervangen te hebben waarna ze in 2024 haar beleid aanscherpte. Of dit wel tot vervanging leidt, is echter de vraag.

In de snoepgroenten werden 4 Kandidaten voor Vervanging gevonden. Difenoconazole werd gevonden in de snoeptomaten van Albert Heijn en Aldi, de snoeppaprika van Lidl en de snoepkomkommer van Plus. Fludioxonil werd gevonden in de snoeptomaten van Lidl, Aldi en Plus, in de snoeppaprika van Lidl en de snoepkomkommer van Plus. Cyprodinil werd aangetroffen in de snoeptomaten van Jumbo en Aldi. Tebuconazol is aangetroffen in de snoeptomaat van Plus. In de snoeptomaat van Aldi werden dus 3 Kandidaten voor Vervanging aangetroffen!

4.3 Andere bevindingen

De gevonden gehalten zijn voor de gezondheid van baby's en peuters een bron van zorg. De gevonden pesticidenresiduen variëren in gehalte van **100% tot meer dan 10.000% van de baby- en peuternorm** (overschrijding van meer dan 100x de baby- en peuternorm). Het hoogste gehalte werd aangetroffen in de snoeptomaten van Plus: 1,2 mg/kg propamocarb. Hoewel het gehalte niet allesbepalend is. De ene stof is immers in een lagere concentratie giftig dan de andere stof. Maar een forse overschrijding van de babynorm is ongewenst en in strijd met de geest van de wet voor voeding voor baby's en peuters.

Naast het risico van de individuele pesticiden die gevonden zijn, kan ook het zogeheten **'cocktaileffect'** voor extra risico zorgen. Pesticiden worden allemaal voor toelating afzonderlijk getest op diverse risico's. Hierop wordt bijvoorbeeld de maximale residu limiet (mede) gebaseerd. Maar hun werking als combinatie van stoffen wordt niet in de beoordeling meegenomen. Daarover is nog veel onbekend. Wel al bekend is dat deze stoffen elkaar kunnen versterken in schadelijk effect. In de dagelijkse praktijk worden ook jonge kinderen aan een veelheid van combinaties van pesticiden blootgesteld. Zo werden op de snoeptomaten van Aldi 7 verschillende soorten pesticiden gevonden. In de snoepkomkommer van Plus werden 6 soorten pesticiden gevonden die bij elkaar opgeteld **140 keer de babynorm** (14.000% van de babynorm) waren.

Alle aangetroffen pesticiden voldoen aan de wettelijke MRL's.

¹¹⁰ <https://www.ctgb.nl/actueel/nieuws/2024/05/08/jaarverslag-2023>

5 DISCUSSIE EN CONCLUSIES

5.1 Veel meer residuen dan in zomertest

Waar we de vorige keer in onze zomertest nog spraken van een 'positieve meevaller', kan dat nu niet gezegd worden. Destijds waren 16 van de 20 producten zonder pesticidenresten, onverwachts weinig. Nu zijn 9 van de 20 producten zonder pesticidenresten. Destijds werd op de 20 producten gemiddeld ongeveer een halve (0,45) pesticide gevonden. Nu zijn dat er gemiddeld bijna 2 (1,9). Dat is meer dan 4 keer zoveel.

Duidelijk is dat snack/snoepwortels veelal onbesmet zijn: de vorige keer waren 4 van de 5 snackwortels onbesmet, nu allemaal. Het licht schrappen van de wortel zal waarschijnlijk de oorzaak zijn. Immers, de meeste pesticiden bevinden zich op de buitenkant van de producten. Daarnaast zien we dat gewone (niet geschrapte, niet een 'snoepvariant') wortels uit de winkel wel gemiddeld met 1,6 soorten pesticiden besmet zijn.¹¹¹

Ook snoepkomkommers zijn vaak onbesmet. Vorige keer was 1 van de 5 snoepkomkommers besmet met 1 residu. Nu zijn 2 van de 5 snoepkomkommers besmet: 1 snoepkomkommer bevatte 1 residu, de andere was sterk vervuild met 6 soorten residuen.

Bij de snoeppaprika's waren de vorige keer 2 van de 5 besmet met respectievelijk 2 en 3 residuen. Nu waren 4 van de 5 paprika's besmet met 1, 1, 3 en 4 soorten residuen van pesticiden.

Het duidelijkste verschil zit hem in de snoeptomaten. Alle snoeptomaten waren de vorige keer schoon. Dat was een opmerkelijke uitkomst, mede omdat tomaten behoren tot de top 5 meest vervuilde groenten.¹¹² Nu bleken alle tomaten besmet met 1 keer 3 soorten pesticiden, 3 keer 4 soorten pesticiden en 1 keer zelfs 7 soorten pesticiden.

5.2 Nederlandse herkomst veel minder vervuild

In de zomertest kwamen alle snoepgroente uit Nederland. Het was immers midden in het kweekseizoen. In de huidige wintertest kwamen 9 van de 20 snoepgroenten nog steeds uit Nederland en 11 uit het buitenland. 6 producten kwamen elders uit Europa (4 keer Spanje, 2 keer Portugal) en 5 producten kwamen van buiten Europa, allen uit Marokko.

8 van de 9 Nederlandse producten waren vrij van pesticiden. 1 Nederlandse snoepkomkommer was besmet met 1 pesticide. Van de producten uit andere Europese landen waren 5 van de 6 vervuild met respectievelijk 1, 3, 3, 4 en zelfs 6 soorten pesticiden, gemiddeld 2,8 per groente. De 5 snoepgroente van buiten Europa (allen Marokko) waren allen besmet met respectievelijk 1, 4, 4, 4 en 7 soorten pesticiden, gemiddeld 4 soorten pesticiden.

¹¹¹ <https://www.pan-netherlands.org/eetwijzer/testresultaten/>

¹¹² <https://www.pan-netherlands.org/eetwijzer/testresultaten/>

Ook kijkend naar gehalte en aantal pesticiden met gevarenclassificatie komen de Nederlandse producten er aanzienlijk schoner uit met respectievelijk 0,025 mg/kg en geen gevarenclassificaties tegenover de producten uit andere Europese landen met gemiddeld respectievelijk 0,46 mg/kg residuen (som) en 2,8 residuen met een gevarenclassificatie en producten van buiten Europa met gemiddeld 0,12 mg/kg residu (som) en ook 2,8 residuen met gevarenclassificatie.

Daarbij moet worden aangetekend dat het deels 'appels met peren vergelijken' is: zo komen alle wortels uit Nederland en een deel van de komkommers ook. Maar de tomaten en paprika's komen allemaal van buiten Nederland. Desondanks blijkt bijvoorbeeld duidelijk uit de snoeptomaten dat de Nederlandse producten aanzienlijk schoner uit de bus kwamen: de vorige keer waren ze allen schoon met herkomst uit Nederland, nu waren ze allemaal vervuild, het sterkst van alle snoepgroenten met 3 keer herkomst uit Marokko en 2 keer uit Spanje. Een andere kanttekening is dat het slechtst een steekproef is met 2 keer 20 producten en geen grootschalig onderzoek die een statistische analyse mogelijk maakt.

Een vergelijkbare uitkomst qua vervuiling is te zien bij de niet-snoepgroente variant van tomaten, paprika's en komkommers: deze zijn met herkomst Nederland schoner dan deze 'gewone' groente uit andere landen. Hierbij moeten twee opmerkingen worden gemaakt: deze 4 soorten groenten bevatten (in de niet-snoep variant) bovengemiddeld veel pesticiden t.o.v. andere groenten, paprika's zelfs het meest van allemaal.¹¹³ En tevens geldt de relatieve mindere besmetting van Nederlandse producten zeker niet voor alle groenten en fruit. Zo is dit bij wortels andersom en zijn wortels uit Nederland over het algemeen meer besmet met pesticiden dan wortels uit het buitenland.¹¹⁴ Maar waarschijnlijk omdat de snoepwortels licht geschrapt zijn, bleken deze ongeacht land van herkomst meestal schoon.

Uit de zomer- en wintertest met snoepgroente kan dus voorzichtig de conclusie worden getrokken dat snoepgroente uit Nederland schoner zijn dan uit het buitenland en daarmee een betere keus.

5.3 Gevonden stoffen zorgwekkend

De gevonden stoffen geven reden tot zorg. Zo wil je natuurlijk geen PFAS-pesticiden in het eten van je kind. Deze 'forever chemicals' breken niet af, hopen zich op en worden in verband gebracht met hormoonverstoring en diverse ziektes, onder andere vruchtbaarheidsstoornissen. Toch werden 4 soorten PFAS gevonden, waarvan in 3 producten zelfs 2 soorten PFAS.

Ook werden 2 soorten pesticiden gevonden die hormoonverstorend zijn. Er bestaat geen veilige dosis voor hormoonverstorende stoffen en met name voor jonge kinderen zijn deze stoffen risicovol. Om die reden is al in 2009 in de EU besloten om hormoonverstorende pesti-

¹¹³ <https://www.pan-netherlands.org/eetwijzer/testresultaten/>

¹¹⁴ Dit blijkt uit een momenteel nog niet gepubliceerde analyse van PAN-NL

den te verbieden. Pas sinds 2023 wordt hier echt werk van gemaakt en verdwijnen de hormoonverstorende stoffen langzaam van de markt. De 2 aangetroffen hormoonverstorende stoffen werden in 6 producten aangetroffen waarvan in 1 product beide stoffen.

Er werd 1 verdacht reprotoxische stof aangetroffen in 1 product en 1 verdacht kankerverwekkende stof in een ander product.

4 van de hierboven genoemde pesticiden zijn ook Kandidaat voor Vervanging. Dat wil zeggen dat in Europa de afspraak is gemaakt om deze stoffen vanwege het risico zo snel mogelijk te vervangen door minder schadelijke stoffen. Van de vervanging komt in de praktijk echter amper iets terecht waardoor deze stoffen dus nog op snoepgroente zitten en veelvuldig gegeten zullen worden door kinderen. Dit is uiteraard een ongewenste situatie. In de snoepgroenten werden 4 Kandidaten voor Vervanging gevonden in 7 van de 20 geteste producten. In 3 producten werden 2 Kandidaten voor Vervanging aangetroffen, in 1 product zelfs 3.

5.4 Baby- en peuternorm

De gevonden gehalten pesticiden waren 100% tot 12.000% van de baby- en peuternorm van 0,01 mg/kg. PAN-NL vindt dat voor producten die veel gegeten worden door jonge kinderen dezelfde voorzorg zou moeten gelden als voor verpakte voeding voor kinderen tot 4 jaar. Een residu in een snoeptomaat zal eenzelfde negatief gezondheidseffect hebben als eenzelfde hoeveelheid pesticide in een peuterhapje met tomaten in een potje. Er zou dan ook dezelfde norm moeten gelden.

5.5 Eet groente!

We kunnen ons voorstellen dat ouders ongerust zijn na het lezen van dit rapport. Desondanks raadt PAN-NL aan om niet minder maar eerder meer groente aan je kind te geven. Groenten zijn namelijk noodzakelijk voor de gezondheid en kinderen eten er al te weinig van, wat bewezen ongezond is. Minder groente eten is dus geen goed idee. Vaker biologisch eten of de meest vervuilde groente vervuilen voor minder vervuilde groente, zeker voor kinderen en zwangeren (ongeboren kind), is wel aan te bevelen. Hoeveel pesticidenresiduen groente en fruit bevatten, heeft PAN-NL op basis van de testgegevens van de NVWA, op een rij gezet in de PesticidenEetwijzer.¹¹⁵

¹¹⁵ <https://www.pan-netherlands.org/eetwijzer/>

6 ADVIEZEN

6.1 Advies aan de consument

Consumenten raden wij aan zoveel mogelijk gebruik te maken van biologische of onbespoten producten. Mocht dit echt niet mogelijk zijn dan kan gekeken worden in onze PesticidenEetwijzer¹¹⁶ welke groente en fruit gemiddeld het minste pesticidenresiduen bevatten.

Ook is het altijd aan te raden om fruit en groente voor consumptie goed te wassen. Daarbij moet worden aangetekend dat lang niet alle pesticidenresiduen hiermee verdwenen zijn. Dat komt omdat bepaalde pesticiden zoals PFAS-pesticiden juist niet wateroplosbaar zijn zodat ze ook in de regen lang op de planten blijven zitten. Een andere reden is dat bepaalde pesticiden juist diep in de groente doordringen tot ver onder de schil omdat ze bedoeld zijn zui-gende insecten te doden die door de schil heen prikken om het binnenste van de plant te eten.

Ten slotte raden wij aan veel groente en fruit te eten. In groente en fruit zitten veel voedingsmiddelen die jonge kinderen hard nodig hebben. Veel mensen, met name kinderen, eten hiervan al te weinig, en het is dus zeker niet aan te raden minder groente of fruit aan uw kind te geven.

Voor wat betreft snoepgroente concluderen wij op basis van onze twee testen voorzichtig dat snoepwortels de schoonste snoepgroenten zijn en snoepgroenten van Nederlandse herkomst over het algemeen schoner zijn dan snoepgroenten uit het buitenland.

6.2 Advies aan de supermarkten

Supermarkten zouden moeten stoppen met het nemen van risico's met de gezondheid van hun jongste klanten. Nu officiële instanties zoals de Europese Commissie in wetgeving duidelijk aangeven dat op basis van Wetenschappelijke adviezen twijfel is gerezen over de adequaatheid van de bestaande residunormen, met het oog op de bescherming van de gezondheid van zuigelingen en peuters, zouden deze supermarkten zo snel mogelijk hun verantwoordelijkheid moeten nemen en zorgen voor onbespoten producten voor jonge kinderen.

PAN-NL wil dat supermarkten gaan handelen in de geest van de wet die duidelijk aangeeft dat producten voor jonge kinderen geen pesticiden zouden moeten bevatten (boven de detectiewaarde van 0,01 mg/kg).

¹¹⁶ <https://www.pan-netherlands.org/eetwijzer/>

Deze producten zouden uitsluitend biologisch aangeboden moeten worden. Tot de tijd dat dit gerealiseerd is, kunnen supermarkten minstens zorgen dat er een biologische of onbespoten variant te koop is. Sommige supermarkten hebben ook al enkele biologische varianten in de verkoop, bijvoorbeeld van de snoepwortels en snoeptomaten.

Ten slotte wil PAN-NL dat supermarkten consistent beleid voor wat betreft pesticiden gaan voeren door met wetenschappelijke onderbouwing stap voor stap het pesticidengebruik voor de producten af te bouwen, te beginnen bij de meest risicovolle pesticiden. Denk daarbij aan hormoonverstoorders, Kandidaten voor Vervanging, kankerverwekkende pesticiden, voor de vruchtbaarheid en ontwikkeling schadelijke pesticiden en PFAS-pesticiden.

6.3 Advies aan de agrarische sector

PAN-NL is ervan overtuigd dat er een markt is voor onbespoten producten voor kinderen. Iedereen gunt zijn of haar kind het beste. Veel van de producten voor jonge kinderen en baby's zijn al biologisch maar lang niet allemaal. Erken het probleem en stimuleer deze markt voor onbespoten producten zodat iedereen daarvan profiteert; de boer(in) financieel, zijn/haar gezin doordat ze minder pesticiden binnenkrijgen en de jonge consument die gezonder eet.

Als Nederlandse boeren gegarandeerd snoepgroenten aanbieden zonder pesticidenresten, dan zouden supermarkten hiervoor toch kunnen kiezen? Dat zou toch moeten lukken in deze tijd waarin in het coalitieakkoord van de nieuwe regering is aangegeven dat er een convenant moet komen tussen de boeren en supermarkten (ketenpartijen) voor forse reductie van schadelijke pesticiden.¹¹⁷

Ook moet er een einde komen aan de valse voorlichting van de agro-industrie aan boeren. Door éézijdige of zelfs misleidende voorlichting weten boeren vaak amper dat ze veel minder pesticiden kunnen gebruiken. Hoewel er kleine stapjes gezet worden richting een evenwichtigere voorlichting aan boeren, is nog lang geen sprake van goede voorlichting aan boeren over de mogelijkheden om zonder of met minder pesticiden groenten of fruit te kweken.

6.4 Advies aan de overheid

PAN-NL wil dat de overheid het voorzorgbeginsel echt gaat toepassen. Er zijn gerede twijfels vanuit de wetenschap over de risico's, zoals de Europese Commissie zelf in haar richtlijn al aangeeft. Juist voor dit soort situaties is het voorzorgsbeginsel bedoeld. Er is geen logisch gezondheidsargument te bedenken waarom voor een tomaat in een peuterhapje in een potje het voorzorgsbeginsel (terecht) wel wordt toegepast en voor een verse tomaat die aan peuters wordt gegeven niet. Een pesticide in een verse snoeptomaat is niet minder schadelijk dan dezelfde pesticide in een tomatenhapje voor peuters in een potje.

¹¹⁷ <https://www.kabinetsformatie2025.nl/documenten/2026/01/30/aan-de-slag---coalitieakkoord-2026-2030>

Breid daarom de richtlijn uit voor alle producten die veel gegeten worden door jonge kinderen of waar de marketing op hen gericht is.

Bijlage 1

Laboratoriumuitslag producten met pesticiden

Laboratorium: TLR- Ridderkerk, getest 6 februari.

5 x snoeptomaten, 5 x snoepkomkommers, 5 x snoeppaprika's, 5 x snoepwortels.

Alle gehalten zijn in mg/kg vers gewicht

Alle testuitslagen staan op de volgende 2 pagina's

	Supermarkt	Albert Heijn	Albert Heijn	Albert Heijn	Albert Heijn	Jumbo	Jumbo	Jumbo	Jumbo	Lidl	Lidl
	Product	Snoepgroente Tomatenmix	Snoepgroente Komkommer	Snoepgroente paprikamix	Snoepgroente worteltjes	Snackgroente Tomaatjesmix	Snackgroente Komkommertjes	Snackgroente Paprikaatjesmix	Snack worteltjes	SuB & Aromatic (tomaten)	Mini komkommers
	Land van herkomst	Marokko	NL	Marokko	NL	Marokko	NL	Portugal	NL	Spanje	NL
	Keurmerk	geen	Beter voor Natuur & Boer	geen	Beter voor Natuur & Boer	geen	geen	geen	Planet proof / van	geen	Planet Proof
	Dag van aankoop	4-feb	4-feb	4-feb	4-feb	4-feb	4-feb	4-feb	4-feb	3-feb	3-feb
Classificaties					geen residu		geen residu		geen residu		geen residu
geen	azoxystrobin	0,029		0,012				0,070			
EDC, PFAS, CFS	fludioxonil									0,015	
CFS, C2	difenoconazole	0,032									
EDC, CFS	cyprodinil					0,011					
geen	mandipropamid (s	0,011				0,015				0,028	
geen	propamocarb (sum									0,339	
PFAS	sulfoxaflor (sum o										
geen	fluxapyroxad										
PIC	imidacloprid										
PFAS	trifloxystrobin										
PFAS	fluopyram	0,020									
R2, CFS	tebuconazol										
geen	cyantraniliprole										
geen	ametoctradin					0,014					
geen	cyazofamid										
geen	azadirachtin		0,025								
geen	boscalid					0,032					
	aantal pesticiden	4	1	1		4		1		3	
	sum pest x class	3				2				3	
	classificaties	CFS, PFAS, C2				EDC, CFS				EDC, PFAS, CFS	
	sum of residues	0,092	0,025	0,012		0,072		0,07		0,382	

	Supermarkt	Lidl	Lidl	Aldi	Aldi	Aldi	Aldi	Plus	Plus	Plus	Plus
	Product	mini paprikamix	Snackwortel	Snack-tomaten	Snack komkommers	Snackpaprika's	Snackwortel	Snoepgroenten Tomaten mix	Snoepgroenten komkommer	Snoepgroenten Paprika	Snack-worteltjes
	Land van herkomst	Spanje	NL	Marokko	NL	Marokko	NL	Spanje	Spanje	Portugal	NL
	Keurmerk	geen	Planet Proof	geen	Planet Proof	geen	Planet Proof	geen	geen	geen	Planet Proof
	Dag van aankoop	3-feb	3-feb	4-feb	4-feb	4-feb	4-feb	3-feb	3-feb	3-feb	3-feb
Classificaties			geen residu		geen residu		geen residu			geen residu	geen residu
geen	azoxystrobin	0,039				0,037					
EDC, PFAS, CFS	fludioxonil	0,047		0,012				0,110	0,271		
CFS, C2	difenoconazole	0,044		0,028					0,066		
EDC, CFS	cyprodinil			0,021							
geen	mandipropamid (s			0,020							
geen	propamocarb (sum			0,022				1,20	0,962		
PFAS	sulfoxaflor (sum o			0,010							
geen	fluxapyroxad			0,021							
PIC	imidacloprid					0,014					
PFAS	trifloxystrobin					0,040					
PFAS	fluopyram					0,046		0,048			
R2, CFS	tebuconazol							0,046			
geen	cyantraniliprole								0,010		
geen	ametoctradin								0,085		
geen	cyazofamid								0,029		
geen	azadirachtin										
geen	boscalid										
	aantal pesticiden	3		7		4		4	6		
	sum pest x class	5		8		3		6	5		
	classificaties	EDC, PFAS, 2xCFS, C2		2xEDC, 2xPFAS, 3xCFS, C2		PIC, 2x PFAS		EDC, 2xPFAS, 2xCFS, R2	EDC, PFAS, 2xCFS, C2		
	sum of residues	0,13		0,134		0,137		1,404	1,423		

Bijlage 2

Afkortingenlijst

ADHD	Attention Deficit Hyperactivity Disorder
Cat	Category
C1	Kankerverwekkend (Carcinogenic)
C2	Verdacht kankerverwekkend
CMR 1 of 2	Carcinogenic, mutagenic, or reproductive toxic (2=verdacht)
Ctgb	College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden
CfS	Candidate for Substitution
EC	Europese Commissie
ECHA	Europees Agentschap voor chemische stoffen (European Chemical Agency)
ED	Endocrine disruptor
EDC	Endocrine Disrupting Chemical
EFSA	European Food Safety Authority
H	Hazzard
KvV	Kandidaat voor Vervanging
mg/kg	Milligram per kilogram
MRL	Maximale Residu Limiet
NVWA	Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit
TLR	Technical Laboratory Rotterdam
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development
PAN	Pesticide Action Network
PFAS	Per- and Polyfluoroalkyl Substances
PPDB	Pesticide Properties DataBase
R1	Giftig voor de voortplanting en ontwikkeling (Reprotoxic)
R2	Verdacht giftig voor de voortplanting en ontwikkeling
TFA	Trifluorazijnzuur